

HRVATSKI VOJNIK

EUR 2,10 / CAD 3,00 / AUD 3,30 / USA 2,00 / CHF 3,50 / SLO EUR 1,80 / SEK 17,00 / NOK 17,00 / DKK 15,50 / GBP 1,30

RAZGOVOR

KAPETAN KORVETE ANTUN FLEGAR

SUDIONIK OPERACIJE ATALANTA
U ZAPOVJEDNIŠTVU OPERACIJE U
NORTHWOODU U VELIKOJ BRITANIJI

PRINTED IN CROATIA
ISSN 1330 - 500X
9 771330 5000003

MALE BESPOSADNE LETJELICE

Seminar

Afganistan
- izazov
za budućnost

MEDIJUNARODNA SURADNJA
NASTAVAK USPJEŠNE
SURADNJE SA SAD-om

HRANA KAO LIJEK

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
GLAVNI STOŽER OS RH
BOJNA ZA SPECIJALNA DJELOVANJA**

**SVI SU POZVANI
RIJETKI SU ODABRANI
POSTANI I TI DIO HRVATSKE ELITE**

Informacije tel. 051/(6)52-912, 52-894
fax. 051/(6)52-890, 59-913

UVJETI

OBVEZATNI:

- kategorija djelatne vojne osobe: vojnici, dočasnici
- dragovoljnost pristupa u specijalne postrojbe
- zdravstvena sposobnost (C kriterij za padobrance)
- potpuna sigurnosna podobnosc
- osobni čin: vojnik - narednik
- najmanje 1 godina u OSRH
- godine života: do 35 godina za dočasnika,
do 27 godina za vojnike
- plivač

- zadnja provjera motoričkih sposobnosti

najmanje 80%

- zadnje dvije službene ocjene najmanje "ističe se"

- poznavanje osnova rada na računalu

POŽELJNI:

- poznavanje stranog jezika
- vještine: ronjenje, alpinizam, padobranstvo,
skijanje, borilačke vještine, streljaštvo
- vozačka dozvola "B" kategorije

8

Afganistan - izazov za budućnost

Na seminaru je upozorenje na nužnost i važnost otvorenog i iskrenog komuniciranja s javnošću o Afganistanu, ali i istaknuto da vojska nije i ne treba biti jedini izvor informacija iz te zemlje...

4

Doprinos HRM-a prvoj pomorskoj operaciji EU-a

Broj incidenata u drugoj polovici 2009. u odnosu na prvu polovicu smanjen je za 50%. Prošle godine oteto je 46 brodova a očekuje se i da će dio pirata napustiti piratstvo te legalizirati svoje poslove u susjednim državama. Otkupnina koja iznosi od 3 do 7 milijuna dolara glavni je pokrećač piratstva

Naslovnicu snimio Tomislav BRANDT

Provjeda aktivnosti M2M dodatno poboljšava sposobnost postrojbi OSRH, razvija interoperabilnost s NATO standardima, te podupire naše sudjelovanje u međunarodnim mirovnim operacijama

9

NASTAVAK USPJEŠNE SURADNJE SA SAD-om

MORH I OSRH	7 NOVOSTI IZ MORH-a i OSRH-a General Lucić u posjetu ZOD-u
	10 NOVOSTI IZ MORH-a i OSRH-a Povratak 14. kontingenta OSRH iz Afganistana
	12 NOVOSTI IZ OSRH-a Obuka 9. HRV OMLT
	13 NOVOSTI IZ OSRH-a Evaluacijska inspekcija postrojbi ciparske vojske
	14 NOVOSTI IZ OSRH-a 7. ADRION seminar u Rimu
	15 NOVOSTI IZ OSRH-a Napredna časnička izobrazba
	16 KONDICIJSKE PRIPREME Trening funkcionalnih sposobnosti
	17 PREDSTAVLJAMO Pilot - prvak OSRH u skijaškom trčanju
VOJNA TEHNIKA	18 NOVOSTI IZ VOJNE TEHNIKE
	22 VOJNA TEHNIKA Male besposadne letjelice
	26 ZAŠTITA ZDRAVLJA Hrana kao lijek
	29 REGIONALNA STABILNOST Kašmir - gordijski čvor Južne Azije
MAGAZIN	30 PODLISTAK Roman Šmidt, as alpskog bojišta
	32 DOMOVINSKI RAT Nastavak protuustavnog djelovanja pobunjenih Srba u Hrvatskoj
	33 DUHOVNOST Tko je od vas bez grijeha?

Marija ALVIR

Kapetan korvete Antun Flegar,
sudionik operacije ATALANTA
u Zapovjedništvu operacije u
Northwoodu u Velikoj Britaniji

Doprinos HRM-a prvoj pom

Broj incidenata u drugoj polovici 2009. u odnosu na prvu polovicu smanjen je za 50%. Prošle godine oteto je 46 brodova a očekuje se i da će dio pirata napustiti piratstvo te legalizirati svoje poslove u susjednim državama. Otkupnina koja iznosi od 3 do 7 milijuna dolara glavni je pokretnički piratstva

Hrvatska ratna mornarica od ljeta 2009. aktivno sudjeluje u pomorskoj operaciji ATALANTA, a taj je angažman dogovoren u veljači iste godine, prilikom posjeta zapovjednika HRM-a kontraadmirala Ante Urlića Zapovjedništvu Kraljevske mornarice Ujedinjenog Kraljevstva u Londonu. To je prva pomorska operacija Europske unije u koju je uključena većina mornarica zemalja članica EU-a, kao i druge zemlje poput Norveške i Hrvatske koje nisu članice EU-a, a sigurnosti pomorskog prometa u Adenskom zaljevu pridonose i mornarice Kine, Indije i Rusije te NATO saveza. HRM sudjeluje u toj operaciji na više razina - poručnici fregate Grgo Kero i Ivo Musulin bili su na francuskom i belgijskom brodu, a kapetan korvete Antun Flegar sudjelovao je u radu Zapovjedništva operacije u Northwoodu u Velikoj Britaniji, gdje je kao analitičar operacije proveo šest mjeseci. Sudjelovanje časnika HRM-a pridonosi sigurnosti plovidbi Adenskim zaljevom, kojim plove i hrvatski brodovi.

Koja je svrha operacije ATALANTA?

Operacija ATALANTA počela je 8. prosinca 2008. odlukom članica EU-a sa svrhom odvraćanja, zaštite i suzbijanja piratstva i oružane pljačke u području Adenskog zaljeva i zapadnog dijela Indijskog oceana. Operacija je počela kao potpora provedbi rezolucija UN-a 1814, 1816 i 1846 s dva osnovna cilja: zaštita plovila koja prevoze humanitarnu pomoć za Somaliju u sklopu World Food Program (WFP), a u posljednje vrijeme i brodova koji pružaju zaštitu logističkoj potpori snagama Afričke unije koje se nalaze na području grada Mogadishua u sklopu AU misije AMISOM, te zaštita plovila koja prolaze područjem operacije, kao i odvraćanje, zaštita i suzbijanje kriminalnih radnji piratstva i oružane pljačke s područja Somalije. Dio je zajedničkog nastojanja članica EU-a u rješavanju krize u Somaliji. Imo politički, sigurnosni i humanitarni aspekt, kao i gospodarsko značenje - 12% svjetskog pomorskog prometa naftom prolazi područjem Adenskog zalje-

va, kao i 20% ukupnog svjetskog pomorskog prometa. Naime, Adenskim zaljevom godišnje prođe više od 25 000 brodova. No, visoka razina piratskih djelovanja ugrožava sigurnost prometa tim područjem pa i sigurnu dostavu humanitarne pomoći, a WFP prevozi pomorskim putem više od 90% humanitarne pomoći.

Upravo oni su mamac za pirate, kojih je, čini se, sve više...

Piratstvo je tradicionalno usredotočeno na područje izvan istočne obale Somalije i prisutno je više od 200 godina. Postoje očiti dokazi da se suvremeno piratstvo dijelom razvilo kao posljedica nezakonitog ribolova stranih ribarskih flota u neposrednom području Somalije. Bivši somalski vojnici i pripadnici obalne straže osnivaju skupine koje se počinju boriti protiv izlova ribe kojim se bave strani ribari te počinju otimati njihova plovila. Za oslobođanje otetih plovila pirati ostvaruju i znatna finansijska sredstva u vidu otkupnine. Te su se aktivnosti razvile tijekom 2007. i usredotočila su pirate na područje Adenskog zaljeva, u kojem je vrlo živ pomorski plovidbeni put. U posljednje vrijeme su vrlo česti njihovi medijski istupi kojima žele motivirati dolazak novih osoba te je primi-

lje. To uključuje rastući trend piratskih napada koji su se dogodili izvan područja operacije ATALANTA.

Je li ATALANTA uzdrmala uvjerenje pirata da se rizik isplati?

Praksa je pokazala da su u posljednje vrijeme pirati smanjili svoju učinkovitost te uspijevaju oteti svaki peti brod koji napadnu. Broj incidenta u drugoj polovici 2009. u odnosu na prvu polovicu smanjen je za 50%. Prošle godine oteto je ukupno 46 brodova a očekuje se i da će dio pirata napustiti piratstvo te legalizirati svoje poslove u susjednim državama. Otkupnina koja iznosi od 3 do 7 milijuna dolara glavni je pokretač piratstva, a ograničenost sudske postupaka i presuda protiv pirata znatno utječe na kreditibilitet protupiratske koalicije. Naime, tijekom dosadašnje provedbe operacije, snage EUNAVFOR-a zadržale su 90 pirata, od kojih se njih 75 nalazi na području Sejšela i Kenije, gdje su u tijeku pojedini sudske procese. No, do sada nijedan pirat nije pravomoćno osuđen za kazneno dijelo piratstva.

Smatrate li operaciju ATALANTA svrhovitom te kako ocjenjujete učinkovitost EU-NAVFOR-a?

ATALANTA

To je prva pomorska operacija Europske unije u koju je uključena većina mornarica zemalja članica EU-a, kao i druge zemlje poput Norveške i Hrvatske koje nisu članice EU-a, a sigurnosti pomorskog prometa u Adenskom zaljevu pridonose i mornarice Kine, Indije i Rusije te NATO saveza. HRM sudjeluje u toj operaciji na više razina, a sudjelovanje naših časnika pridonosi sigurnosti plovidbi Adenskim zaljevom, kojim plove i hrvatski brodovi.

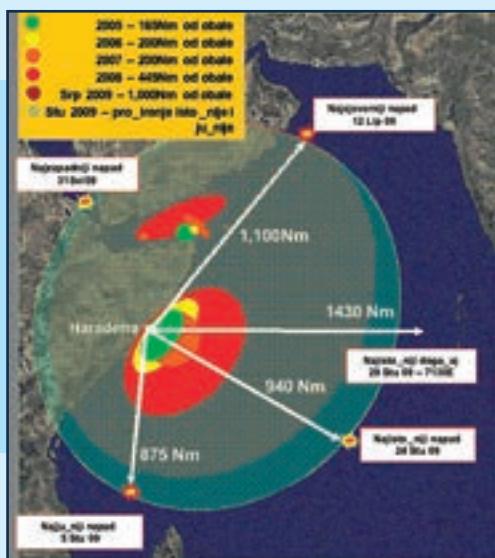
5

BRD 284 / 19. OŽUJAKA 2010.

HRVATSKI VJEĆNIK

orskoj operaciji EU-a

jećena pojava tzv. vikend-pirata. Napadi su se povećali tijekom 2008. te pirati sada djeluju u području većem od 1000 Nm od obale Soma-

Prikaz daljina na kojima pirati provode svoje akcije

Ciljevi su postignuti doprinosom upravo te pomorske operacije EU-a, čiji ratni brodovi i zrakoplovi pridonose pomorskoj sigurnosti u regiji, posebice u zaštiti WFP i AMISOM brodova te drugih nezaštićenih brodova tijekom trajanja operacije. Trajno smanjenje piratstva i oružane pljačke na moru moglo bi se ostvariti razvojem prikladne razine primjene zakona i reda na kopnenom dijelu Somalije. Sam razmještaj ratnog brodovlja ne može postići trajne učinke bez istodobnog pružanja potpore razvoju somalskog zakonodavstva i uspostavljanju reda te ekonomskog razvoja Somalije. EU je odredila vlastite ciljeve u pogledu doprinosa smanjenju piratstva i osiguranju humanitarnog pristupa Somaliji te je stoga prihvatala prije svega krajnje vrijeme trajanja operacije do 12. prosinca 2010.

Što biste istaknuli kao eventualna ograničenja te operacije?

Velik dio brodova ne primjenjuje nikakve mјere samozаштite (Self Protection Measures). Zatim, veličina područja operacije znatno utječe

RAZGOVOR - KAPETAN KORVETE ANTUN FLEGAR

Kapetan korvete Antun Flegar rođen je 1971. u Osijeku, a pripadnik je HRM-a od 1991. Završio je Pomorski fakultet u Splitu, smjer nautika, a u sklopu vojne izobrazbe završio je Zapovjedno-stožernu školu "Blago Zadro" te Školu za amfibijske operacije Marinskog korpusa SAD-a, kao i više tečajeva u zemlji i inozemstvu, među kojima posebno valja istaknuti Tečaj za borbu protiv organiziranog kriminala turske žandarmerijske škole. U dugogodišnjoj vojnoj karijeri bio je na raznim dužnostima, uglavnom na brodovima na kojima je stekao goleme iskustvo. U tri navrata zapovijedao je brodovima HRM-a, i to ophodnim brodom *Cavtat* te raketnim topovnjacama *Šibenik* i *Kralj Dmitar Zvonimir*, a sada je zamjenik zapovjednika Divizijuna za površinska djelovanja Flotile HRM-a. U više navrata sudjelovao je u sustavu planiranja i provedbe međunarodnih vojnih vježbi kao član međunarodnog stožera, a bio je i sudionik Domovinskog rata, te je zahvaljujući stečenom iskustvu uspješno obavljao i sve zadaće kao analitičar operacije ATALANTA u Zapovjedništvu EUNAVFOR-a.

su obavještajno vođeni, sva su plovila spremna na reakciju u cijelokupnom području operacije. Tijekom 2009. u operaciji je sudjelovalo 11 europskih nacija s 37 ratnih brodova, tankerima i zrakoplovima. Najmanji angažman bio je u prosincu 2008. sa samo četiri broda, a najveći je bio u rujnu 2009. s čak 13 brodova.

Jedna od zadaća koje ste obavljali u Zapovjedništvu operacije bilo je i praćenje hrvatskih brodova. Prijavljaju li posade brodova prolazak područjem operacije ili zovu tek kada trebaju pomoći?

Uvidom u registar prijave brodova, uočio sam sedam registriranih brodova koji su plovili područjem operacije, a prijavljene posade bili su uglavnom hrvatski državljanji. Važno je da se svi ti brodovi registriraju i daju potrebne podatke kako što su broj telefona i e-mail te da prijave ukupan broj članova posade i njihovo državljanstvo. Ti su podaci važni kako bi se u slučaju opasnosti brodovi mogli izravno kontaktirati. Naime, uvjeren sam da bi se piratstvo u znatnoj mjeri smanjilo kada bi se trgovачki brodovi pridržavali uputa, koje mogu naći i na internetu. Kvaliteta web-stranice www.mschoa.eu i činjenica da se oko 80% plovila registrira dodatno pridonosi učinkovitosti operacije ATALANTA. Uz MSC-HOA Maritime Security Centre Horn Of Africa) za registraciju i održavanje sigurnosti u području operacije djeluje i UKMTO (UK Maritime Trade

Organisation), koji djeluje u Dubaju i pri kojem se registrira oko 20% plovila. Suradnja tih dvaju središta je vrlo dobra, razmjenjuju se podaci, no i ovim putem apeliram na sve naše trgovачke brodove koji plove tim vodama da se kvalitetno informiraju kako bi uspješno proveli sve mjere samozaštite. Ta je preventivna mjera sasvim sigurno najučinkovitija. ■

U Adenskom zaljevu, EUNAVFOR pridonoši međunarodnoj koaliciji u borbi protiv pirata, a kada broj brodova to dopušta, ometaju piratske napade presretanjem njihovih plovila. Na području Indijskog oceana, zaštita trgovачkih brodova je znatno zahtjevnija te je težišno oslonjena na zračno motrenje i razmjenu podataka. Ometanja piratskih napada i operacije odvraćanja na tom području težišno su obavještajno vođeni, ali sva su plovila spremna na reakciju u cijelokupnom području operacije

na njezinu učinkovitost te je jedan od ograničavajućih čimbenika. Jedan od većih problema jesu i zahtjevi EUNAVFOR postrojbi za oslobođanje pirata jer članice EU-a i treće države ne žele provoditi sudski postupak protiv pirata, a granične države ne pokazuju želju za provedbom sudskog postupka ako nema stvarnih dokaza o sudjelovanju u piratstvu. Vrlo često pirati, kad uoče da će biti uhvaćeni, bacaju u more sve dokaze poput oružja, GPS uređaja, opreme za penjanje i sl. Unatoč fotosnimkama iz zraka, to je teško dokazati jer se na sudu traže čvrsti materijalni dokazi, a i nemoguće je pokriti čitavo područje operacije dostupnim sredstvima.

S obzirom na golemo područje operacije, kako pratite situaciju u zoni odgovornosti?

EUNAVFOR se koristi maksimalno dostupnim sredstvima za nadzor, motrenje i izviđanje kako bi se osigurala sveobuhvatna slika površinske situacije. Dodatno je slika dopunjena i složenim odnosima s ključnim čimbenicama u području operacije kako bi se omogućila razmjena informacija i obavještajnih podataka. Takav pristup pridonosi razumijevanju piratske taktike, što je iznimno važno kako bi se optimalno iskoristili svi raspoloživi kapaciteti. U Adenskom zaljevu

EUNAVFOR pridonoši međunarodnoj koaliciji u borbi protiv pirata, a kada broj brodova to dopušta, ometaju piratske napade presretanjem njihovih plovila. Na području Indijskog oceana, zaštita trgovачkih brodova je znatno zahtjevnija te je težišno oslonjena na zračno motrenje i razmjenu podataka. Ometanja piratskih napada i operacije odvraćanja na tom području težišno

General Lucić u posjetu ZOD-u

Načelnik GSOSRH, general zbora Josip Lucić boravio je 11. ožujka u radnom posjetu Zapovjedništvu za obuku i doktrinu "Fran Krsto Frankopan" u Osijeku. Načelnika GS-a pozdravio je zapovjednik HKoV, general-pukovnik Mladen Kruljac, a uvodnu prezentaciju o zapovjedništvu održao je Zapovjednik ZOD-a, brigadni general Ivan Jurić, koji se osvrnuo i na dostignuća u obuci te rad pukovnija i obučnih središta ZOD-a.

Obrativši se pripadnicima ZOD-a, general Lucić izrazio je zadovoljstvo viđenim i rekao da su se Oružane snage RH iz brojčano velike vojske transformirale u funkcionalne oružane snage sukladno, SPO-u i DPR-u te se time prilagodile NATO-ovim standardima, kako po veličini i sastavu tako i po obučenosti. Osvrnuo se i na članstvo RH u NATO savezu, što državi daje sigurnost, ali i obvezuje ju na sudjelovanje u MVO. Istaknuo je da je dosadašnje sudjelovanje u MVO bez ljudskih žrtava uspjeh na koji je bitno utjecao spoj ratnog iskustva i kvalitetne obuke, koja je i najvažniji čimbenik za uspješno sudjelovanje u MVO, a pri tome je posebno važna uloga Zapovjedništva za obuku i doktrinu.

S.F.

Potpisan Sporazum o suradnji MORH-a i MUP-a

Ministri obrane i unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Branko Vukelić i Tomislav Karamarko, potpisali su 12. ožujka u MORH-u Sporazum o suradnji između dvaju ministarstava. Potpisivanju su nazočili zamjenik načelnika GSOSRH za operacije kontraadmiral Zdenko Simićić i tajnik MORH-a Petar Barać, te predstavnici MUP-a zamjenik glavnog ravnatelja policije Dražen Vitez i tajnik Kabineta ministra Dubravko Novak.

Potpisanim Sporazumom jačat će se i širiti suradnja dvaju ministarstava u poslovima osiguranja i sigurnosti cestovnog prometa te protuexplozijskoj zaštiti kao i suradnja kriminalističkih policija, Specijalne policije, Vojne policije i BSD-a, te suradnja u angažiranju pripadnika u mirovnim operacijama i misijama. Također, Sporazum obuhvaća suradnju u korištenju vojnim poligonima, informacijskim sustavom i sustavom veza, suradnju u zadaćama Obalne straže RH, stručnom usavršavanju i informiranju.

Prilog o hrvatskim vojnicima na NATO Channelu

Novinarska ekipa NATO Channela posjetila je početkom ožujka Provincijski rekonstrukcijski tim (PRT) u Chaghcharanu, u kojem pod litavskim vodstvom djeluju i pripadnici hrvatskog kontingenta. Ekipa je sudjelovala u jednoj od brojnih ophodnji u provinciji Ghour, tijekom kojih se u susretima sa seoskim glavarima, vjerskim autoritetima i

stanovnicima stječe uvid u potrebe stanovništva te osigura pomoć u nužnim namirnicama i potrepštinama kako bi se lakše prebrodile ekstremno hladne zime. Provincija Ghour jedna je od najsiromašnijih afganistanskih provincija, smještena u planinskom području Hindu Kush gorja.

Pripadnici hrvatskog kontingenta u PRT-u Chaghcharan svojim predanim radom na uspostavi što kvalitetnijih civilno-vojnih odnosa postali su prepoznatljivi stanovnicima toga planinskog kraja. Prilog o zajedničkoj ophodnji i radu u ovom području može se pogledati na NATO Channel TV.

OJI

Snimio Davor KIRIN

Suradnja će se temeljiti na odredbama važećih zakona, podzakonskih propisa, pravila struke i međusobnih dogovora. Za svako područje suradnje odredit će se odgovorne osobe koje će izvješčavati ministarstva o njihovu provođenju.

OJI

AFGANISTAN - izazov za budućnost

U sklopu projekta Afganistan je blizu nas, Organizacija za promicanje sjeverno-atlantskih integracija u suradnji s Hrvatskim novinarskim društvom organizirala je seminar na temu Afganistan - izazov za budućnost. Osnovna svrha projekta jest približiti što široj javnosti stanje u Afganistanu, i to ne samo sigurnosno nego i povijesno, gospodarsko, kulturološko, obrazovno..., kao i značenje NATO vodene međunarodne misije ISAF u toj zemlji. Prema riječima Kresimira Čosića, voditelja izaslanstva Hrvatskog sabora u Parlamentarnoj skupštini NATO-a, jednog od sudionika seminara, upravo je kvalitetna javna rasprava o važnim temama kvaliteta jednog društva. Čosić je istaknuo i da Afganistan treba razumjeti u svoj njegovoj kompleksnosti. "O Afganistanu treba stvarati sliku iz svih kutova - gospodarskog, političkog, kulturološkog", napomenuo je. Na seminaru je upozorenje na nužnost i važnost otvorenog i iskrenog komuniciranja s javnošću o Afganistanu, ali i istaknuto da vojska nije i ne treba biti jedini izvor informacija iz te zemlje. Ipak, kad se pomisli na Afganistan, prva asocijacija jesu rat i vojnici.

Na seminaru je upozorenje na nužnost i važnost otvorenog i iskrenog komuniciranja s javnošću o Afganistanu, ali i istaknuto da vojska nije i ne treba biti jedini izvor informacija iz te zemlje...

U sklopu međunarodnih snaga nalazi se i 300-tinjak pripadnika OSRH-a. Prema riječima državnog tajnika MORH-a Pjera Šimunovića, Republika Hrvatska je angažirana sa svojim snagama u Afganistanu, jer kao solidarna i odgovorna članica međunarodne zajednice reagira i pridonosi stabilizaciji kriznih područja u svijetu. Nazočnost naših snaga u Afganistanu, podsjetio je, postupno se povećavala. Sada je naš strateški naglasak u operaciji ISAF, a u skladu s našim sposobnostima, na području obuke.

Najveći broj sudionika seminara o Afganistanu govorio je iz prve ruke. O iskustvima iz Afganistana iz perspektive vojnika govorili su pukovnik Dražen Jonjić, zamjenik načelnika Službe za odnose s javnošću i informiranje, i Robert Mikac, koji je u Afganistanu bio kao pripadnik Vojne policije. Obojica su svoja saznanja o toj zemlji pretočila u knjige. Kako Afganistan izgleda iz prizme novinara, sudionike seminara upoznao je Tihomir Ladišić, a one najzanimljivije životne priče iznijela je Ivana Stipić Lah. Kao djelatnica ISAF-a, u Kabulu je radila u Sekciji za trening novinara. Odлуčila je živjeti u gradu u uvjetima u kakvima žive domaći ljudi. Iskustva su joj pozitivna, a posebno je se dojmila gostoljubivost Afganistanaca. U misiji je, istaknuli su svi, važno poštovati domaćine, uvažavati njihovu kulturu bez nametanja i prići im prije svega otvorena srca. Jer, napomenuo je Ivan Velimir Starčević, opunomoćeni ministar Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija RH, koji je također sudjelovao u misiji u Afganistanu, u svakoj mirovnoj misiji nalaze se na jednoj i na drugoj strani ljudi sa svojim vrijednostima i idealima koji moraju uspostaviti odnos.

Mirovne operacije su, kaže, kao dvostrjerna cesta. Svako iskustvo je vrijedno jer upravo ono obogaćuje i gradi mirotvorce u svakoj misiji, pa tako i u misiji ISAF u Afganistanu. ■

Boris BRDARIĆ

Provđena aktivnosti M2M dodatno poboljšava sposobnost postrojbi OSRH, razvija interoperabilnost s NATO standardima, te podupire naše sudjelovanje u međunarodnim mirovnim operacijama

Nastavak uspješne suradnje sa SAD-om

U američkoj ZB Aviano u Italiji provedena je aktivnost "Air Sovereignty Operations"

9

Iz Godišnjeg plana Međunarodne obrambene suradnje sa SAD-om u veljači su provedene tri aktivnosti M2M (Military to Military). Provđena M2M aktivnosti dodatno poboljšava sposobnost postrojbi OSRH, razvija interoperabilnost s NATO standardima i podupire naše sudjelovanje u međunarodnim mirovnim operacijama. Sudjelovanje pripadnika OSRH u aktivnostima M2M nastavak je uspješne suradnje između EUCOM-a (Zapovjedništva američkih snaga za Europu), Nacionalne garde Minnesota OS SAD-a i OSRH, gdje se u zajedničkim aktivnostima promiče suradnja i partnerstvo.

Prva od spomenute tri aktivnosti održana je od 7. do 12. veljače u Dulluthu u Minnesota pod nazivom Upoznavanje sa strukturu EOD timova. Aktivnost se provodila potporom ostvarivanja cilja snaga - Djelovanje protiv improviziranih eksplozivnih naprava. U aktivnosti su sudjelovala četiri pripadnika ZOD "Fran Krsto Frankopan". Svrha je bila upoznavanje s novim načinima, metodama, postupcima i procedurama

borbe protiv improviziranih eksplozivnih naprava, odnosno prepoznavanje prijetnje, postupci pri nailasku na improvizirane eksplozivne naprave (IED), strukture i mjere sigurnosti timova koji sudjeluju u borbi protiv improviziranih eksplozivnih naprava. Primjena svega naučenog u Minnesota izuzetno je korisna za pripadnike OSRH koji se upućuju u misiju ISAF, kako bi istim planom i programom obuke uvježbali standardne postupke pri nailasku na IED.

U američkoj ZB Ramstein u SR Njemačkoj od 21. veljače do 1. ožujka provedena je aktivnost pod nazivom Pročišćavanje vode / Silver Flag. Aktivnost je provedena potporom ostvarivanja cilja snaga - Doprinos postrojbi za osiguranje borbenih djelovanja (Transportna satnija kamiona i postrojba za pročišćavanje vode), koji nalaže da su "OSRH obvezne postići sposobnost i biti pripravne surađivati s postrojbom za pročišćavanje vode u području izvođenja operacije vođene pod NATO zapovjedništvom u 30-dnevnoj spremnosti upućivanja". "Za spomenuti cilj snaga zaduženo je Zapo-

vjedništvo za potporu, a rok je provedbe do 2015. U aktivnosti su sudjelovala četiri pripadnika Bojne za opću logističku potporu (ZZP). Ta aktivnost američkih snaga u Europi prva je aktivnost takvog tipa koja je otvorena za pripadnike nekih drugih OS (u ovom slučaju OSRH), što je bila velika čast za naše sudionike.

U američkoj ZB Aviano u Italiji od 22. do 26. veljače provedena je aktivnost pod nazivom: "Air Sovereignty Operations (ACS Familiarization)", koja je u potpori ostvarivanja cilja snaga - Nadzor zračnog prostora i povezivanje u NATINADS. Svrha aktivnosti bila je upoznavanje osoblja Operativnog središta naše Bojne ZMIN sa standardnim operativnim postupcima, procedurama i frazeologijom pri podizanju lovačkih zrakoplova iz stanja pripravnosti (QRA) i navođenja u zadaćama Air Policinga nadzora zračnog prostora. Navedena aktivnost je nastavak aktivnosti M2M, koja je s predstavnicima 603. ACS (Air Control Squadron) ZB Aviano provedena u ožujku 2009. u Hrvatskoj. U aktivnosti su sudjelovala četiri pripadnika Bojne ZMIN (HRZ i PZO). ■

Povratak 14. kontingenta OSRH iz Afganistana

Pripadnici 14. kontingenta OSRH koji su od rujna prošle godine sudjelovali u misiji ISAF u Afganistanu sletjeli su u utorak 16. ožujka u večernjim satima u 91. zrakoplovnu bazu u Velikoj Gorici. Osim članova obitelji, dočekalo ih je i visoko izaslanstvo OSRH, na čelu s načelnikom GS-a generalom zbora Josipom Lucićem.

Snimio Tomislav BRANDT

Kao načelniku GS-a, te izaslaniku Predsjednika Republike i ministra obrane RH, generalu Luciću je prijavak podnio zapovjednik kontingenta brigadir Berislav Šipicki. "Četrnaesti hrvatski kontingent u operaciji ISAF izvršio je svoju zadaću u potpunosti", prijavio je brigadir.

U kratkom govoru postrojenim pripadnicima kontingenta, general Lucić je izrazio ponos zbog njihova časnog i profesionalnog obavljanja dužnosti. Za sudjelovanje u mirovnim misijama hrvatski vojnici su od partnera i saveznika uvijek dobivali samo pozitivne kritike, naglasio je general. Istočući

Snimio Tomislav BRANDT

sudjelovanje u ISAF-u kao vrijedan doprinos razvoju vojničke karijere, general Lucić je uputio vojнике da stečena iskustva iz misije prenesu kolegama koji će sudjelovati u budućim kontingentima OSRH.

D. VLAHOVIĆ

Snimio Tomislav BRANDT

Tečaj za časnike za odnose s javnošću

U Zagrebu se na Hrvatskom vojnom učilištu od 16. do 18. ožujka održao drugi temeljni tečaj iz područja odnosa s javnošću koji provode djelatnici Službe za odnose s javnošću i informiranje. Tečaj, kojem je svrha podignuti standarde u radu i poboljšati razumijevanje medija, polaze časnici za odnose s javnošću iz zapovjedništva grana i postrojbi kako bi promidžbu Oružanih snaga podignuli na još višu razinu.

Po ocjeni samih polaznika, koji su i sami svjesni potrebe ovakvih tečajeva, tečaj je u potpunom skladu s ostalim međunarodnim tečajevima iz ovog područja.

OJI

Snimio Tomislav BRANDT

PRODAJNI KATALOG

HRVATSKIH VOJNIH GLASILA

Fotomonografija "Mirovna misija Chad" izdavački je projekt kojim je trajno zabilježena uloga OSRH u Čadu i Srednjoafričkoj Republici. Uz osnovne podatke koje treba znati o Čadu i Srednjoafričkoj Republici, uspostavi misije te hrvatskom sudjelovanju u njoj, knjiga je bogato ilustrirana reprezentativnim fotografijama.

CUJENA
150 kn

CHAD

HRV/ENG

HRV/ENG

CUJENA
100 kn

Autor je po povratku iz misije ISAF svoje zapise ujedinio u knjigu u kojoj je rijечima sažet njegov višemesečni boravak u Afganistanu. Osim što "otkriva" Afganistan i ono što onđe rade naši vojnici, knjiga je puna korisnih podataka koji mogu poslužiti onima koji će se tek uputiti u misiju...

►►

Fotomonografija je nastala nakon posjeta hrvatskih novinara našim vojnicima u misiji u listopadu 2008. godine. Fotografije prati i prigodan tekst o uspostavi misije, kronologiji hrvatskog sudjelovanja te svim postrojbama OSRH koje sudjeluju u misiji s opisom zadaća na terenu.

►►

FOOTNOTED IN THE HUMANITARIAN MISSION TO CHAD
OD BRANITELJA DOMOVINE
DO ČUVARA SVJETSKOG MIRA

HRV/ENG

CUJENA
150 kn

CUJENA
100 kn

HRV/ENG

U rujnu 2009. godine Hrvatska je obilježila desetu godišnjicu prvog upućivanja hrvatskih vojnika u neku od mirovnih misija, a tijekom ovih deset godina sudjelovali smo u ukupno dvadeset mirovnih misija. U knjizi je dan kratki presjek uspostave misije i hrvatskog sudjelovanja u svakoj od njih, ilustriran prigodnim fotografijama nastalim tijekom boravka naših vojnika u misiji.

►►

Obuka 9. HRV OMLT

9. HRV OMLT 16. hrvatskog kontingenta proveo je dio obuke na vojnom poligonu "Crvena zemlja" u Kninu s težištem na uporabi osobnog i zajedničkog naoružanja kojim se OMLT koristi ili mentorira ANA u misiji ISAF, odnosno proveo je pripremna instinktivna i situacijska, bojna gađanja.

Kao uvod u navedenu obuku, 9. HRV OMLT proveo je općenitu obuku pripadnika iz zadaća koje se zahtijevaju, kao što je pozivanje bliske zračne potpore, pozivanje topničke potpore, postupci borbenih bolničara i pružanje prve pomoći, NATO radioprocedure, MDMP/TLP. Pripadnici su prošli i obuku iz COIN operacija, obaveštajnu pripremu o misiji ISAF, obuku iz procedura u borbi protiv improviziranih eksplozivnih naprava. Također je predstavljena ANA i način rada s njom tijekom mentoriranja. Navedena obuka provedena je na engleskom jeziku u dva navrata u vojarni "Eugen Kvaternik" u Gospiću.

Kao nastavak obuke provedeno je bojno gađanje na streljuštu "Bralovci" na vojnom poligonu "Crvena zemlja" u Kninu, u trajanju od tri tjedna po svim vremenskim uvjetima (kiša, bura i snijeg), čime je potvrđena spremnost djelovanja i preživljavanja u hladnim vremenskim uvjetima. Tijekom bojnog gađanja provedena su priprema gađanja s oružjem kojim se tim koristi u misiji. U sljedećem razdoblju planirane su situacijske vježbe kao što je priprema za odlazak na II. fazu obuke JMRC u Hohenfels u SR Njemačkoj.

Denis KULIĆ

MORH prema obrani naslova

Košarkaška momčad MORH-a u doigravanje veteranske košarkaške lige KOALA ulazi s prve pozicije. Utrka je odlučena 27. veljače, kad je MORH svladao izravnog konkurenta Dubravu sa 70-61. Iako za momčad s istoka Zagreba igraju velika imena poput Darka Krunića i Borisa Gnjidića, izvrsna obrambena igra morhovaca u druge je dvije četvrtine na kraju prevladala.

Sve je potvrđeno nedavnom pobjedom nad Fulicom (95-61). U doigravanje se ulazi s 13 pobjeda i tek jednim porazom. Protekloga vikenda odigran je zanimljiv prijateljski susret, koji bismo mogli nazvati i superkupom. Kao prošlogodišnjim pobjednicima veteranske KOALA-e, MORH-u se suprotstavio Zrinjevac, prvak amaterske, mlađe KOALA-e. Uz 24 Marčinkova koša, MORH je pobijedio sa 78-71,

pokazavši da bi se bez problema mogao natjecati i u drugoj konkurenciji.

Doigravanje počinje s polufinalom, 20. i 21. ožujka, kad će protivnik MORH-u biti HEP. Ako pobijede "električare", naši košarkaši bi se u finalu, tjedan dana poslije, za pehar trebali obračunati s pobjednikom para Dubrava-Fortunal.

Stara sportska fraza kaže da je naslov teže obraniti nego osvojiti, a MORH je aktualni prvak lige KOALA. No, momčad je uigrana i snažna, sa širokim izborom igrača, dodatno pojačana centrom Brlobušem. Također, dovoljno je iskusna da se ne bi opustila zbog niza pobjeda. Bez obzira na optimizam, ne smije se zaboraviti iznimno opasna Dubrava, koja je u prvom međusobnom susretu na početku lige svladala MORH. Njezine bivše prvoligaške zvijezde nipošto se ne smiju potcijeniti. Ako Krunić i Gnjidić imaju šuterski dan, potrebni su trostruki napori za trijumf.

D.V.

Evaluacijska inspekcija postrojbi ciparske vojske

Tim Službe za nadzor naoružanja (Verifikacijsko središte) bio je u trodnevnoj evaluacijskoj inspekciji postrojbi ciparske vojske. Uz dva djelatnika Službe, u timu je kao gost inspektor bio pukovnik Robert Kraus, čelnik Verifikacijskog središta vojske Republike Austrije. "Zadaću koju smo obavili ocijenio bih vrlo uspješnom za sve sudionike. Riječ je o mjerama izgradnje povjerenja, a sve radnje provedene su u skladu s Bečkim dokumentom", rekao je pukovnik Kraus, kojega je na povratku s Cipra primio načelnik Službe za nadzor naoružanja brigadni general Zdravko Jakop. Pukovnik Kraus je istaknuo da je očekivao dobru suradnju, a dobrima je ocijenio i pripreme koje su

prethodile evaluacijskom posjetu."Sve moje znanje i dosadašnje iskustvo govore da su pripadnici postrojbe kojoj idete u posjet ponosni na svoju postrojbu i što se bolje pripremite oni su otvoreniji za suradnju", istaknuo je pukovnik Kraus.

U zemljama članicama NATO-a uobičajeno je da se sve inspekcije i evaluacijski posjeti provode multinacionalno. Gost inspektor ravnopravni je član evaluacijskog tima, a Služba za nadzor naoružanja u inspekcije i evaluacijske posjeti redovito šalje multinacionalne timove, u kojima su pripadnici ne samo vojski zemalja članica Saveza nego i drugih zemalja s kojima imamo razvijenu vojnu suradnju.

L. PARLOV

Inspekcija po Bečkom dokumentu u 91. ZB HRZ-a i PZO-a

Evaluacijska skupina Oružanih snaga Ruske Federacije, u skladu s Bečkim dokumentom 99 (BD 99), boravila je 11. ožujka u 91. zrakoplovnoj bazi HRZ-a i PZO-a. Zamjenik zapovjednika 91. ZB pukovnik Stjepan Romšić održao je predstvincima OS Ruske Federacije uvodni govor, te upoznao goste s povijesku baze i trenutačnim stanjem zrakoplova i tehničkih sredstava. Nakon brifinga inspektori OS Ruske Federacije posjetili su ZT bojnu i dežurni dvojac zrakoplova MiG-21 na Plesu. U sklop obilaska postroj-

bi 91. ZB posjetili su letjelište u Lučkom i Eskadrilu višenamjenskih helikoptera. Avionom An-32B iz Eskadrile transportnih aviona evaluacijska skupina posjetila je i letjelište u Puli. Kraći brifing održao je bojnik Adrijan Celija, zapovjednik Eskadrile borbenih aviona.

Brigadir Aleksandr Vihrov, čelnik evaluacijske skupine OS Ruske Federacije, zahvalio je svim djelatnicima na uloženom

OJI

Prvo ovogodišnje darivanje krvi u SBO Slunj

Na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" u Slunju, 2. i 4. ožujka, provedena je prva ovogodišnja akcija dragovoljnog darivanja krvi u organizaciji Zapovjedništva Središta za borbenu obuku i predstavnika Crvenog križa grada Slunja.

Akciji dragovoljnog darivanja krvi pristupilo je 103 davatelja iz Središta za borbenu obuku, Opslužništva vojnog poligona Slunj i Topničko-raketne bojne iz sastava Gardijske motorizirane brigade.

Uz djelatne vojne osobe, u darivanje su se uključili i namještenici i službenici. Među darivateljima bilo je onih koji prvi put daruju ovu dragocjenu tekućinu, ali i onih koji su je darovali već mnogo puta.

Središte za borbenu obuku njeguje izrazito dobru suradnju s predstvincima Crvenog križa grada Slunja, pa je izražena uzajamna želja da se suradnja nastavi i još više oplemeni, a sve na dobrobit lokalnoj društvenoj zajednici.

D.M.

7. ADRION seminar u Rimu

Izaslanstvo Hrvatske ratne mornarice, i to kapetan bojnog broda Boris Katičin, zamjenik zapovjednika Obalne straže RH i kapetan bojnog broda Milenko Crljen, voditelj Odsjeka za operativno-planske poslove u Odjelu za operativne poslove N-3 ZHRM, sudjelovalo je u radu 7. ADRION seminara u Rimu. Uz domaćine Talijane, na seminarima su sudjelovali i predstavnici OS Albanije, Crne Gore, Grčke i Slovenije te u svojstvu promatrača predstavnik RM SAD-a. Temelji regionalne suradnje mornarica postavljeni su još 2000. na inicijalnoj konferenciji Jadransko-jonske inicijative u Anconi. Od 2004. predstavnici navedenih država redovito se sastaju te se održavaju i zajedničke vježbe na moru. Rad seminara organiziran je na dvije razine: upravljačkoj i radnoj. Zadaća upravljačke skupine bila je provedba konferencije o pomorskoj sigurnosti na Jadranu i Jonskom moru, a zadaća radne skupine provedba planske konferencije za međunarodnu vojnu vježbu ADRION LIVEX 10, koja bi se ove godine trebala održati također u Italiji.

U sklopu rada upravljačke skupine održana je rasprava na temu Međuresorni pristup sigurnosti na moru u okviru Jadransko-jonske regije. U svim državama sudionicama, ratne mornarice čine temelj za pomorsku sigurnost i u navedenom kontekstu je pod okriljem inicijative ADRION potrebno razmotriti razmjenu informacija i iskustava između ključnog osoblja pomorskih

operativnih središta. Usuglašeno je da će domaćin sljedećeg seminara ADRION, koji će se održati u veljači ili ožujku 2011., biti Grčka. Privremena web-stranica inicijative ADRION dostupna je preko web-stranice Talijanske RM - www.marina.difesa.it/adripon/index.asp

Po završetku programa koji je proveden u sklopu seminara ADRION, hrvatsko je izaslanstvo posjetilo Zapovjedništvo Talijanske obalne straže. Obišli su Operativno središte, koje ima više od 120 djelatnika i u stanju je najsvremenijom opremom pratiti brodove diljem svijeta. Hrvatsko je izaslanstvo primio zamjenik zapovjednika Talijanske obalne straže, viceadmiral Marco Brusco.

OJI

Predstavljanje knjiga i vojnoizdavačke djelatnosti HVU-a

Na Hrvatskom vojnom učilištu "Petar Zrinski", 11. ožujka održano je predstavljanje knjiga i vojnoizdavačke djelatnosti HVU-a. Predstavljena su tri naslova, i to "Kratak pregled vojnih djelovanja u Domovinskom ratu", koji su napisali generali u mirovini Rajko Rakić i prof. dr. sc. Branko Dubravica, "Međunarodni ekonomski odnosi i geopolitička slika svijeta", prof. dr. sc. Luke Brkića i "Zbornik izabranih radova polaznika vojnih izobrazbi za 2008", koji sadrži izabrane radove polaznika Ratne škole, Zapovjedno-stožerne škole i Časničke škole.

Predstavljanju knjiga nazočili su državni tajnik MORH-a Mate Raboteg, vojni ordinarij mons. Juraj Jezerinac, predstavnici GSOSRH, predstavnici sveučilišne zajednice, polaznici RŠ "Ban Josip Jelačić" i ZŠŠ "Blago Zadro" te djelatnici HVU-a.

Domaćin skupa, ravnatelj HVU-a general-bojnik Mirko Šundov istaknuo je važnost ovakvih događanja kao i značenje vojnoizdavačke djelatnosti, kako za OSRH tako i za širu zajednicu.

O predstavljenim djelima govorili su sami autori i recenzenti, a u kulturnom dijelu programa nastupio je kadet Jure Jajčanin, koji je recitirao pjesme iz svoje (objavljenje) zbirke pjesama.

Gosti su potom obišli postav vojnoizdavačke djelatnosti Učilišta, što ga je pripremilo Središte za izdavaštvo i multimediju HVU-a, kao i izložbu o sudjelovanju pripadnika OSRH u mirovnim misijama.

Z. LOVAŠEN

Napredna časnička izobrazba

U Središtu za obuku i doktrinu logistike u Požegi od 1. do 26. veljače proveden je specijalistički dio izobrazbe za 16 polaznika službi borbene potpore 9. naraštaja Napredne časničke izobrazbe.

Napredna časnička izobrazba (NČI), u skladu s konceptom izobrazbe, definirana je kao druga razina izobrazbe časnika i sastoji se od pet modula. Cilj NČI je osposobiti polaznike za obnašanje zapovjednih (razina satnije) i nižih stožernih dužnosti unutar grana OSRH. Za uspješan završetak NČI, potrebno je apsolvirati prva tri modula (1. modul - opći dio, 2. modul - specijalistički dio/tečaj roda ili službe, 3. modul - taktika i doktrina grane), koji su obvezni te jedan od preostala dva (4. modul - tečaj za zapovjednika satnije / broda / bitnice / zrakoplovnog voda, 5. modul - tečaj za nižeg stožernog časnika).

Prvi modul je zajednički za sve polaznike NČI i provodi se na Hrvatskom vojnem učilištu "Petar Zrinski". Kroz jedan dio 2. modula (specijalistička izobrazba službi borbene potpore), koji se provodi u SzOidL, polaznici tehničke, zdravstvene, prometne i intendantske službe osposobljavaju se za učinkovito planiranje i

organiziranje logističke potpore postrojbi u svim oblicima borbenih djelovanja, za ispravnu prosudbu situacije i donošenje odluka, te za prepoznavanje problema u procesu pružanja logističke potpore. Na kraju izobrazbe provedena je anketa među polaznicima. Polaznici su izrazili zadovoljstvo načinom provedbe izobrazbe i predavanjima nastavnika.

OJI

15

Tečaj za rukovatelja materijalnom imovinom

U požeškom Središtu za obuku i doktrinu logistike od 1. do 5. ožujka proveden je tečaj za rukovatelja materijalnom imovinom (MI) klase III. Cilj tečaja je da polaznici usvoje temeljna znanja o materijalnim sredstvima klase III. (gorivo, mazivo, drva za ogrijev i ugljen), u skladu sa specijalnošću u

sklopu službi borbene potpore. Tijekom pet dana, osam polaznika upoznato je s namjenom, podjelom i značajkama MI klase III, kao i organizacijom rada prilikom provedbe zadaća postrojbe te planiranjem, organizacijom i provedbom obuke u desetini, u terenskim i stacionarnim uvjetima. Uz teorijska predava-

nja, polaznici su proveli dvije vježbe: na benzinskoj stanici u vojarni provodili su kontrolu kvalitete goriva, a drugu vježbu, pod nazivom Rad u terenskim uvjetima, odradili su u auto-parku. Zadnji dan, prilikom uručivanja potvrđnica, polaznici su izrazili zadovoljstvo provedenom obukom.

OJI

Tečaj obuke kuhara

U Središtu za obuku i doktrinu logistike u Požegi 5. ožujka završen je petotjedni tečaj 15 pripadnika GOMBR-a koji se pripremaju za odlazak u misiju UNDOF (Golanska visoravan). Tijekom obuke, polaznici su obučavani za samostalnu pripremu hrane u kuhinji i u terenskim uvjetima.

Na teorijskim predavanjima i obilasku skladišta upoznati su s načinom rada u skladištu hrane.

Ostali dio nastave odvijao se u prostoru kuvarske kuharske kabinete pojedine vojarne i u terenskoj kuhinji. U praktičnom dijelu obuke polaznici su sudjelovali u pripremi namirnica, termičkoj obradi namirnica, pranju posuda i pribora te održavanju higijene. Tako organiziranim nastavom svi polaznici su mogli proći sve faze pripreme obroka te uz stručno vođenje instruktora samostalno

pripremati obroke s onim namirnicama koje su im za taj dan, prema predviđenom jelovniku, bile osigurane.

Nakon završene termičke obrade slijedi organoleptička ocjena kakvoće pripremljenog obroka (degustacija), uz stručno ocjenjivanje i upozoravanje na eventualne pogreške.

Na kraju obuke polaznici su iskazali zadovoljstvo onim što su naučili u požeškoj vojarni, a svoje novostečene vještine pripreme hrane moći će primjenjivati na dalekom Golalu.

Svečanoj dodjeli potvrđnica nazočili su voditelj obuke kuhara nadnarednik Mijo Sakoman i instruktori obuke kuhara, a potvrđnice im je uručio časnik za izobrazbu i doktrinu intendantske službe natporučnik Tomislav Bagarić.

M. TRNOKOP

Kondicijski trening u svojoj strukturi sadrži funkcionalne sposobnosti, na koje se utječe aktiviranjem srčano-žilnog i dišnog sustava, te motoričke sposobnosti, na koje se utječe aktiviranjem živčano-mišićnog sustava. Ove dvije komponente su nerazdvojive i jedino razvojem jedne i druge sposobnosti postizemo očekivane učinke kondicijskog treninga. Stoga se prilikom provedbe treninga vojnici moraju brinuti o skladnom razvoju svih sposobnosti.

Trening funkcionalnih sposobnosti

Funkcionalne sposobnosti su određene aerobnim i anaerobnim energetskim procesima te sposobnošću kardio-respiratornog sustava da opskrblije stanice potrebnom energijom.

Aerobne aktivnosti su one gdje se mišići za energiju koriste ugljikohidratima i slobodnim masnim kiselinama u aerobnim uvjetima. Te aktivnosti traju od 30 do 60 minuta, s umjerenim intenzitetom. Broj otkucaja srca može varirati ovisno o metodi aerobnog treninga. Kod aerobnog treninga niskog intenziteta, frekvencija srca je oko 130 otkucaja u minuti (60% maxFRS); kod treninga srednjeg intenziteta broj otkucaja je oko 150 (60 – 80% maxFRS), a kod treninga visokog intenziteta broj otkucaja je oko 170 (80 – 90% maxFRS). Osnovna svrha treninga jest povećanje sposobnosti sustava za prijenos kisika, povećanje sposobnosti mišića da iskoristi kisik i povećanje sposobnosti brzog oporavka. Aktivnosti koje utječu na razvoj aerobne sposobnosti jesu dugotrajna trčanja, vožnja biciklom, rolanje, veslanje i slične aktivnosti.

Primjer kontinuiranog standardnog i varijabilnog aerobnog treninga			
Standardno opterećenje		Varijabilno opterećenje	
UDALJENOST	6 000 m	UDALJENOST	6 000 m
PONAVLJANJE	1x	PONAVLJANJE	1x
PAUZA	nema	PROMJENA TEMPA	400 m 400 m
OPTEREĆENJE	60–80%	OPTEREĆENJE	50% 80%

Metode aerobnog treninga mogu biti kontinuirane i intervalne, a opterećenja mogu biti standardna ili varijabilna.

Kontinuirana standardna metoda je ona kada se aktivnost odvija bez prekida duže vrijeme, s konstantnim opterećenjem. Kontinuirana varijabilna metoda je takav oblik treninga gdje se opterećenje mijenja. Znači da određenu dionicu ili neko vrijeme (1 do 2 minute) trčimo tempom od 50%, a zatim 80% maksimalnog opterećenja, i tako cijelu dionicu od, recimo, 6000 metara.

Intervalni oblik aerobnog treninga sastoji se od ponavljanja jačih opterećenja svladavanjem određenih dionica ili vremen-

skih intervala, opterećenjem 150–180 otkucaja u minuti s intervalom odmora do 2 minute.

Anaerobne aktivnosti jesu one koje traju do 2 minute, a energiju potrebnu za mišićni rad stanicu dobivaju razgradnjom adenozintrifosfata (ATP) i kreatinfosfata (CP) za aktivnosti do 5 sekundi, zatim razgradnjom glikogena za aktivnosti do 30 sekundi, a za aktivnosti trajanja do 2 minute energija se dobiva djelomično i iz aerobne glikolize. Provodenjem anaerobnih treninga osoba će moći češće i duže podnosi opterećenja visokog intenziteta.

O osnovnom izvoru energije ovisi i koju ćemo metodu izabrati za trening.

Kao i kod aerobnog treninga, anaerobni trening može biti standardnog ili varijabilnog oblika.

Kod anaerobnog fosfagenog treninga primjenjuju se vježbe do 30 sekundi, a opterećenje je do 95%. Provodi se tri do četiri ponavljanja u tri do četiri serije. Pauze između ponavljanja jesu 2–3 minute, a između serija 4–6 minuta. Vježbe koje se mogu primjenjivati jesu trčanja na dionicama od 50 do 200 m, stanični i kružni treninzi.

Anaerobni glikolitički trening karakteriziraju nešto duži intervali, od 1 do 2 minute, opterećenje od 80 do 90%, dvije do tri serije s tri do četiri ponavljanja uz odmore između ponavljanja u trajanju od 3 do 4 minute, a serija do 10 minuta pri pasivnom odmoru te kraće pri aktivnom odmoru. Vježbe za razvoj ove sposobnosti jesu trčanja od 200 do 800 metara, stanični i kružni treninzi, poligoni sa zaprekama.

U sljedećem članku ćemo objasniti utjecaj kondicijskog treninga na morfološke osobine i zdravstveno stanje. ■

Primjer intervalnog standardnog i varijabilnog aerobnog treninga

Standardno opterećenje		Varijabilno opterećenje		
UDALJENOST	1,5 minuta	UDALJENOST	800m	1600m
PONAVLJANJE	5 ponavljanja x 4 serije	PONAVLJANJE	3	2
INTERVAL	1 min (pon)	INTERVAL	2 min (pon)	3 min (ser)
OPTEREĆENJE	60–80%	OPTEREĆENJE	80%	70%
PAUZA	aktivni odmor	PAUZA	aktivni odmor	aktivni odmor

PREDSTAVLJAMO

Domagoj VLAHOVIĆ

Bivši aktivni skijaš-trkač, danas natporučnik Marijan Kudlik, pilot MiG-a, prijavio se na natjecanje OSRH prvi put i - pobijedio. Nije mu smetalo ni što je prvi put trčao teži, vojni oblik discipline, dakle na većim i širim skijama, s običnim pancericama...

PILOT - prvak OSRH u SKIJAŠKOM TRČANJU

Mladi pilot sigurno je spustio svoj MiG na pistu Zračne baze Zagreb, izšao iz kabine, presukao se, zaputio se prema Delnicama, obukao skijašku opremu i pobijedio. Dakako, riječ je o pojednostavljenom opisu, ali možda ipak prikladnom da opiše trijumf natporučnika Marijana Kudlika u skijaškom trčanju na 13. prvenstvu OSRH. Kudlik je uvjerljivo pobijedio iznenađivši mnoge druge natjecatelje. Konkurenca mu se uglavnom sastojala od pripadnika BSD-a, kojima su treninzi skijaškog trčanja nešto uobičajeno. No, dosta njih nije znalo da je Kudlik, rođeni Delničanin, bio aktivni skijaš-trkač kluba "Goranin". Zbog školovanja i karijere pilota lovca povukao se još 1997. godine. Za hrvatsko skijaško trčanje to je bila šteta, jer je za sport izgubljen juniorski reprezentativac koji je obećavao, ali za HRZ to je bila sreća, jer su, nakon školovanja, dobili kvalitetnog pilota. Sportski "pedigre" i navike sigurno su mu pomogli da se vine u visine.

Snimio Davor KIRIN

Natporučnik Marijan Kudlik nekoć je bio uspješan skijaš-trkač kluba "Goranin"...

Svojoj prvoj ljubavi Kudlik se vraćao rijetko. Sam kaže da je na skijama, prije ovog natjecanja, posljednji put bio prije sedam godina. Prijavio se na natjecanje OSRH prvi put. Ono mu je bilo svojevrsni test. Naime, odnedavno je počeo konzumirati staničnu prehranu. Zbog toga je osjetio nešto što naziva "višom razinom energije". Natjecanje je bio pravi način da je ispuca, iako ni sam nije bio siguran kako će to sve izgledati. Neočekivano i za samog sebe - pobijedio je! "Znao sam da ću biti dobar, ali da ću pobijediti...?" Nije mu smetalo ni što

je prvi put trčao teži, vojni oblik discipline, dakle na većim i širim skijama, s običnim pancericama.

Cini se da je pobjeda vratila Kudlikov skijaški entuzijazam. "Skijaško trčanje preporučujem svima", kaže. Probao je s biciklizmom i "običnim" trčanjem, ali ski-trčanje je kondicijski nezamjenjivo i vrlo zdravo: "Radi cijeli organizam, a na svježem ste zraku."

Kao pravi sportaš, pohvalio je svoje sportske prijatelje iz BSD-a, za koje smatra da pokazuju iznimnu spremnost, a biranim riječima je govorio i o stazi u vojarni "Drgomali", te o organizaciji natjecanja.

Zahvališi kolegama iz HRZ-a što su mu omogućili da se natječe, progovorio je i o svojoj pilotskoj karijeri. Bio je vrlo kratak: "U lovačkoj sam eskadrili 91. ZB, čuvam hrvatski zračni prostor i nadam se da će tako i ostati!" ■

... a danas je pilot u lovačkoj eskadrili 91. ZB

Foto: Hrvatska vojska

BROJ 284 / 19. OŽUJAK 2010.

HRVATSKI
VJENNIK

AMERIKA TRAŽI NOVI BVP

Američko je ministarstvo obrane 2. ožujka raspisalo ponudu za prikupljanje početnih ponuda za razvoj novog borbenog vozila pješaštva (BVP) u sklopu programa Ground Combat Vehicle (GCV). Program će se sastojati od tri faze; tehnološkog razvoja, konstruiranja novog vozila te od početne maloserijske proizvodnje. GCV je dio sveobuhvatnih nastojanja kopnene vojske (US Army) da razvije novo vozilo koje će osigurati veću zaštitu i paljbenu moć pješaštву nego stari M2 Bradley. Treneska pokretljivost trebala bi biti na razini tenka M1 Abrams. Očekuje se konstrukcija koja će omogućiti svestranu uporabu budućeg vozila u različitim okruženjima, scenarijima i prijetnjama. Vojska nije specificirala temeljne parametre poput mase vozila, već je ostavila tvrtkama slobodu da ponude svoje viđenje kako zadovoljiti tražene uvjete.

M. PETROVIĆ

AMERIČKI PROGRAM T-AKE KREĆE U ZAVRŠNU FAZU

Američka brodograđevna tvrtka General Dynamics NASSCO (National Steel and Shipbuilding Company) potpisala je ugovor o gradnji posljednjih dvaju borbeno-logističkih brodova klase Lewis and Clark iz programa T-AKE. Vrijednost ugovora za brodove T-AKE 13 i T-AKE 14 iznosi 824,6 milijuna dolara a potpisana je 26. veljače. Trenutačno je samo triнаestome brode dodijeljeno ime USNS Medgar Evers, dok je posljednji brod još uvijek neimenovan.

Nadalje, NASSCO je američkoj ratnoj mornarici odnosno američkoj vojnoj upravi za pomorski transport (US Military Sealift Command) dostavio deveti T-AKE, imenovan USNS Matthew Perry, dok je tog dana održano i svečano porinuće i krštenje desetog broda u klasi USNS Charles Drew.

T-AKE logistički brodovi djeluju iz vojnornaričkog zapovjedništva, a namijenjeni su prijevozu suhog tereta, streljiva, hrane, goriva, zaliha, pričuvnih dijelova te potrošnog materijala do brodova - baza i drugih mornaričkih snaga na moru. Nova klasa logističkih brodova mijenja zastarjele T-AE brodove za prijevoz streljiva klase Kilauea i borbeno-logističke brodove T-AFS klase Mars.

M. PTIĆ GRŽELJ

NOVI MINE WOLF

Njemačka tvrtka Mine Wolf, specijalizirana za izradu strojeva za vojno i humanitarno razminiranje predstavila je novi stroj za razminiranje MW 330. Riječ je o stroju prilagođenom vojnoj uporabi, osobito za djelovanje u mirovnim misijama. U konstruiranju i izradi su rabljena iskustva američke vojske iz Iraka i Afganistana. Ideja konstruktora bila je načiniti uređaj koji će biti dovoljno velik da izdrži eksploziju snažne protuoklopne mine, ali dovoljno lagan da se može

prevesti transportnim avionom C-130. Osnovna je zadaća stroja MW 330 čišćenje širih područja od svih vrsta mina i eksplozivnih naprava. Naravno, pritom mora jamčiti najveću moguću sigurnost operateru. Radni je alat uređaja rotacijska mlatilica, a moguće je postaviti i druge alate kao što su dozerski nož, košara ili kliješta. Uređaj bi trebao moći prihvati i novorazvijenu robotsku ruku za manipuliranje eksplozivnim napravama.

M. PETROVIĆ

Foto: Business Wire

19

E-2D DOBIVA RADAR AN/APY-9

Tvrte Northrop Grumman i Lockheed Martin početkom ožujka zaključile su ugovor o dostavi devet AN/APY-9 Airborne Early Warning (AEW) radarskih sustava koji će biti ugrađeni na mornaričke patrolne avione E-2D Advanced Hawkeye Američke ratne mornarice (US Navy). Odlike radarskog sustava koji proizvodi Lockheed Martin jest poboljšani odašiljač velike snage i većeg dometa te digitalni prijamnik veće osjetljivosti. UHF radar može vidjeti više manjih objekata, kako iznad mora tako i iznad priobalja i kopna. Elektronički pomak rešetke osigurava vrlo važnu kontinuiranu pokrivenost od 360 stupnjeva, a s novim mogućnostima radarskog sustava omogućava se operateru lakše selektiranje i fokusiranje na područje interesa. Na temelju sklopljenog ugovora 75 aviona E-2D Advanced Hawkeye bit će opremljeno radarima AN/APY-9.

I. SKENDEROVIC

Foto: US Navy

GBU-39 FLM

Američko ministarstvo obrane početkom ožujka sklopio je ugovor s tvrtkom McDonnell Douglas Corp., Boeingovu podugovaraču u konkretnom slučaju, za proizvodnju 100 komada poboljšane inačice navođene penetratorske bombe GBU-39 SDB (Small Diametar Bomb) s hibridnim GPS/INS sustavom navođenja. Riječ je o tzv. FLM (Focused Lethality Munition) inačici bombe odnosno o ugradnji FLM bojne glave koja je dizajnirana da osigura fokusirano razaranje cilja napada s vrlo malo fragmentiranja. Samo vanjsko tijelo bombe je izrađeno od karbonskih vlakana i pri udaru bombe na cilj se dezintegrira umjesto

fragmentira, čime se smanjuje okolno rasipanje šrapnela, odnosno smanjuje se uzrokovanje neželjenih kolateralnih žrtava. Generalno, GBU-39 SDB pa i

FLM inačica primarno su namijenjene za uporabu u urbanom području odnosno u situacijama kada se cilj napada nalazi vrlo blizu prijateljskim snagama. Iako je malih dimenzija i težine (112,5 kg), čime je zaslužila naziv Small Diametar Bomb, penetratorska bomba GBU-39 uspijeva ostvariti preciznost i učinkovitost znatno većeg JDAM-a. Uz to, svojim dimenzijama i težinom GBU-39 je prikladan ne samo za naoružavanje borbenih aviona F-15, F-22A i F-35 (povlačenje na unutarnje nosača) nego se očekuje sve veća uporaba GBU-39 s besposadnih sustava.

I. SKENDEROVIC

KOCKUMS RAZVIJA PROJEKT BUDUĆE ŠVEDSKE PODMORNICE

Švedska vojno-brodograđevna tvrtka Kockums, koja je inače dio njemačkog brodograđevnog konzorcija ThyssenKrupp Marine Systems potpisala je ugovor s domaćom agencijom za nabavu vojne opreme (Forsvarets Materielverk - FMV) za razvoj cijelokupnog projekta nove klase budućih švedskih podmornica radnog naziva A 26. Nagada se da će nova klasa podmornica imati nosivost oko 1 400 t, a nameće se zahtjev za podvodnom brzinom od 20 čv, dok bi površinska trebala biti oko 15 čv. Broj posade još uvijek nije definitivan, a kreće

se između 17 i 31 člana. Konačna odluka o nabavi još nepoznatog broja podmornica nove klase ovisit će o ishodu projektne faze programa i mogućnostima financiranja gradnje. Vladini dužnosnici vjeruju da će razvoj vlastite klase podmornica ojačati švedsku vojno-brodograđevnu i prateću industriju.

Osim navedenog, novom generacijom podmornica zahtjeva se napredak u razvoju podvodnih tehnologija naglašavajući pritom prilagodbu sadašnjim i budućim prijetnjama uz provođenje budućih međunarodnih

misija. To se osobito odnosi na ulogu podmornice kao skupljača informacija. Sljedeća generacija podmornica također se upućuje na daljnju doradu stealth tehnologije. Glavni cilj projekta bit će učinkovitost u Baltičkom moru i drugim priobalnim vodama.

M. PTIĆ GRŽELJ

NASTAVAK SURADNJE

Njemačka tvrtka Rheinmetall i britanska agencija za obrambene nabeve DE&S (Defence Equipment and Support) sklopile su ugovor o nastavku suradnje na području streljiva. Suradnja je počela 2005., a potписан je nastavak za još pet godina. Ugovorom je predviđen obujam poslova od najmanje 150 milijuna eura do 2015. Za operacionalizaciju poslova zadužen je Rheinmetallov ured u Velikoj Britaniji sa sjedištem u Bristolu. U Rheinme-

tallu su zadovoljni činjenicom da su oni jedina nebritanska tvrtka s kojom je DE&S sklopio partnerski ugovor za dostavu streljiva opće namjene. Tijekom prvih pet godina došlo je do udvostručenja količine streljiva koje Rheinmetall dostavlja britanskom ministarstvu obrane. Rheinmetall kao jedan od razloga za takvu dobru suradnju navodi kvalitetu i pouzdanost svojih proizvoda.

M. PETROVIĆ

DOSTAVA NOVOZELANDSKOG OPV-a OTAGO

Prvi izvanobalni patrolni brod klase Protector, imenovan HMNZS Otago, 18. je veljače u Melbourneu svečano dostavljen novozelandskoj ratnoj mornarici. Očekuje se da će sestrinski brod, HMNZS Wellington biti dostavljen tijekom travnja ove godine.

Osnovne odlike novozelandskih izvanobalnih patrolnih brodova su duljina preko svega 85 metara, duljina na vodnoj crti 77,6 metara uz standardnu istisninu od 1 600 a najveću 1 760 tona. Širina iznosi 14 metara, a konstruktivni gaz 3,6 meta-

ra. Brodove pokreću dva dizelska motora MAN B&W 12RK280 maksimalne snage u kontinuiranom pogonu 5 400 kW pri 1 000 okr/min uz najveću brzinu od 22 čvora dok je ekomska brzina deklarirana na 12 čvorova. Raspon patrolnih brzina kreće se između 4 i 10 čvorova ovisno o specifičnoj zadaći, a doplov se procjenjuje na 6 000 nautičkih milja. Prema projektu, brod je moguće opremiti s dva gumenih čamca s tvrdim dnom (Rigid Hull Inflatable Boat - RHIB) duljine 7,74 metra ili jednim od 11 metara na-

mijenjen specijalnim snagama, prevesti 30 putnika te jedan brodski kontejner. Posadu čini 35 članova, 10 članova zrakoplovne jedinice i četiri inspektora državnih agencija. Temeljno naoružanje čini top M242 Bushmaster kalibra 25 mm i dvije strojnica kalibra 12,7 mm, sustav upravljanja paljbom te optički senzori. Letna paluba na krmenom dijelu broda može prihvati jedan helikopter tipa SH-2G Seasprite dok se prema sredini broda nalazi hangar za njegov smještaj.

M. PTIĆ GRŽELJ

AMERIČKOJ VOJSCI DOSTAVLJENA STOTA LAKOTA

Tvrta EADS North America početkom ožujka američkoj je vojsci (US Army) dostavila stoti novoproizvedeni laki transportni helikopter UH-72A Lakota. Uz to, proizvođač letjelice navodi da je ponosan i dodatnim uspjesima Lakote. Naime, od 2007. kada je započela proizvodnja helikoptera, dostava prvih primjeraka i uvođenje u inicijalnu uporabu, Lakote su u Američkoj vojsci ostvarile više od 25 000 sati naleta, uz 90-postotnu raspoloživost helikoptera za obavljanje raznih zadaća. EADS North America dostavlja Lakote u MEDEVAC, SAR, VIP, patrolnim i transportnim inaćicama, pri čemu su potvrđile vrlo visoku razinu svoje učinkovitosti i pouzdanoći.

Laki transportni helikopter UH-72A Lakota je na određeni način "amerikanizirana" inaćica Eurocopterova helikoptera EC 145 (u biti poboljšana inaćica helikoptera MBB/Kawasaki BK 117), koja postupno zamjenjuje postojeće helikoptere UH-1 i OH-58A/C koji se rabe u zrakoplovnoj komponenti američke vojske. Uz dvočlanu pilotsku posadu, UH-72A

Foto: EADS

Lakota u svoju unutrašnjost može primiti maksimalno osam osoba, ili dvoja sanitetska nosila uz prateće medicinsko osoblje. Helikopter pokreću dva turbovratilna motora Turbomeca Arriel 1E2, svaki snage po 551 kW. Maksimalni mu je dolet 685 km, maksimalna brzina koju može postići je 269 km/h, maksimalni vrhunac leta je 5 791 m, a maksimalna težina na polijetanju 3 585 kg.

I. SKENDEROVIC

Razvoj minijaturnih izvidničkih besposadnih letjelica omogućit će izviđanje i nadzor i najmanjih prostorija unutar zgrada, te nezamijećeno praćenje ljudi. Te mikro besposadne letjelice će iz temelja promijeniti način djelovanja u urbanim područjima

MALE BESPOSADNE LETJELICE

Jedna od velikih prednosti besposadnih letjelica jest njihova prilagodljivost svim mogućim namjenama. Počevši od strateškog izviđanja za koji su namijenjene letjelice s masama većim od 10 000 kg, pa sve do minijaturnih besposadnih letjelica čija je masa oko pet kilograma pa su dovoljno lagane da mogu polijetati iz ruke vojnika. Dok izviđanje bojišta s velikih i srednjih visina mogu obavljati i zrakoplovi s posadama, za izviđanja s vrlo malih visina na malim udaljenostima mogu se rabiti samo besposadne letjelice.

Borbena djelovanja u Iraku donijela su uglavnom neugodna iskustva u urbanom okruženju, koja su, po mnogim odlikama teža i od djelovanja u prašumama. U oba slučaja vojnici se moraju suočiti sa slabom ili nikavkom vodo-

ravnom preglednošću terena na kojem djeluju. Taj se nedostatak u urbanom okruženju najbolje rješava okomitim izviđanjem (što znači iz zraka). No, klasične besposadne letjelice mogu letjeti samo iznad i oko zgrada, ali ne mogu djelovati unutar njih. Za tu namjenu razvijaju se mikro besposadne letjelice s mogućnošću okomitog polijetanja i slijetanja, te kretanja u svim smjerovima vrlo malim brzinama. One najčešće rabe rotore smještene u kućišta koje se često naziva i kanaliziranim rotorima. Njihovom uporabom dobiva se besposadna letjelica koja može polijetati i slijetati na znatno ograničeni prostor, ali i mirovati u zraku te nadzirati točno određeno područje bez pomicanja. I jedna i druga odlika jako su važne tijekom djelovanja u urbanom okruženju.

Najpoznatija takva mala besposadna letjelica je T-Hawk (Tarantula Hawk). Njezini korijeni sežu do početka XXI. stoljeća kad je tvrtka Honeywell razvila besposadnu letjelicu MAV (Micro Air Vehicle) mase 8,6 kg. Razvoj je s 40 milijuna dolara 2003. godine potpomođla agencija DARPA, nakon čega je dovršeno 25 sustava. Oni su uglavnom raspoređeni u Irak unutar EOD JTF (Explosive Ordnance Disposal Joint Task Force) snaga američke ratne mornarice.

U svibnju 2006., Honeywell je dobio ugovor vrijedan 61 milijun dolara za dostavu MAV-a (RQ-16A), unutar programa FCS Class I kojim se razvijaju besposadne letjelice namijenjene opremanju postrojbi na razini voda. Zbog složenosti razvoja početak operativne uporabe RQ-16A planiran je tek za 2015. Prije

toga se mora razviti motor na teško gorivo da bi se smanjila potrošnja i povećala autonomija. U siječnju 2008., ostvaren je veliki napredak u razvoju RQ-16A, te je odlučeno da se u sljedećih šest mjeseci dovrši jedanaest letjelica inačice Block 0.

Zahtjevi s terena

No, zahtjevi postrojbi razmještenih u Iraku i Afganistanu da im se što prije dodijele besposadne letjelice prilagođene otkrivanju eksplozivnih naprava i mina natjerali su američku ratnu mornaricu da već u studenom 2008. Honeywellu da ugovor vrijedan 65 milijuna dolara za dostavu 90 MAV-a. Svaki će sustav imati dvije besposadne letjelice T-Hawk Block II. Sklopljeni ugovor ima veliki uvjet, a taj je primjena niza poboljšanja na letjelicu prema specifikacijama američke ratne mornarice i marinskog korpusa (čime se postigla oznaka Block II u imenu sustava), da bi letjelica bila što prikladnija za uporabu na području Iraka i Afganistana. Mikro besposadnim letjelicama T-Hawk bit će opremani timovi za razminiranje, odnosno za otkrivanje i uklanjanje improviziranih eksplozivnih naprava s ciljem povećanja njihove sigurnosti na terenu. Jedan od uvjeta je razvoj stabilizirane platforme za senzore (pomoću kardanskog obruča koji će održavati senzore u vodoravnom položaju). U siječnju 2009., američka je ratna mornarica za potrebe britanskog ministarstva obrane za 7,8 milijuna dolara naručila šest T-Hawkova. Ugovor je obuhvatio i početak dostave u svibnju 2009. Očekuje se da će Honeywell dobiti još nekoliko stranih narudžbi za T-Hawk.

T-Hawk može polijetati i slijetati okomito, masa mu je 8,4 kg, a može ostati u zraku četrdesetak minuta, pri čemu je operativni polumjer 11 km uz vrhunac leta 3 200 m. Raspon brzina koje može ostvariti jest od 93 do 130 km/h. Letjelica može nositi elektrooptičke i infracrvene senzore, a za pogon se rabi motor 3W-56 Twin Boxer s četiri KS.

Američko ratno zrakoplovstvo za zaštitu svojih zrakoplovnih baza u Af-

ganistanu rabi minijaturnu besposadnu letjelicu Desert Hawk III (3,2 kg) tvrtke Lockheed Martin. Zbog toga je američko ratno zrakoplovstvo, unutar programa Fpass, osiguralo novac za daljnji razvoj Lockheed Martinove besposadne izvidničke letjelice. Svaki će sustav Desert Hawk Fpass imati šest letjelica, nadzornu postaju na zemlji i daljinski videoterminal. Desert Hawk je projektiran za letenje na visinama između 100 i 165 metara, te za prijenos podataka u realnom vremenu prema dva korisnika. U opremu ulaze tri kamere za dnevno motrenje, dvije infracrvene kamere i jedna za djelovanje noću. Električni pogon ima autonomiju od 90 minuta. Dužina Desert Hawk III je 91 cm, a

najmanja letjelica namijenjena SIGINT djelovanju.

Od 2002., Lockheed Martin je do stavio 18 sustava i 96 letjelica Desert Hawk. Petnaest Desert Hawkova je do stavljeni britanskoj kopnenoj vojsci koja ih rabi u 47. topničkoj pukovniji čije su postrojbe razmještene u Afganistanu i Iraku. Britanski su Desert Hawkovi u operativnu uporabu uvedeni 2007., a poboljšanje komunikacijskih sustava je obavljeno tijekom 2008. Tako su izbjegnute interferencije s mobilnim telefonima, zbog čega se obuka operatera za Desert Hawkove nije mogla izvoditi u Velikoj Britaniji.

Lockheed Martinov odjel Skunk Works razvio je besposadnu letjelicu

T-Hawk letjelice rabit će se za otkrivanje eksplozivnih naprava

raspon krila 137 cm. Najveći polumjer djelovanja je 15 km.

Za Desert Hawk III razvijen je nadzorni sustav Icarus kojim je poboljšana autonomija besposadnih letjelica te omogućeno da jedan operater nadzire let više letjelica istodobno. U svibnju 2009., Lockheed Martin je uspješno dovršio letna testiranja novog dizajna krila te SIGINT sustava. Ako uđe u operativnu uporabu, Desert Hawk će biti

namijenjenu polijetanju iz ruke operatera Stalker (6,4 kg). Ima raspon krila tri metra. Pogon mu je električni, a u zraku može ostati dva sata te djelovati na udaljenosti do 20 km. Ovisno o zadaći Stalker se može opremiti dnevnom ili noćnom kamerom, nehlađenim termalnim senzorom, pa čak i laserskim označivačem ciljeva. Tipična operativna visina leta je 135 metara nad zemljom, a može se rabiti do nadmorske visine

od 5 000 metara. Zanimljivo je da je Stalker razvijen prije svega da bi se njime opremile američke specijalne postrojbe. Prvi je put poletio sredinom 2006., a javnosti je prvi put prikazan na izložbi u Washingtonu u kolovozu 2007.

Onako kako Norhtrop Grumman dominira područjem velikih besposadnih letjelica, General Atomics srednjim, tako tvrtka Aerovironment (AV) dominira tržištem malih besposadnih letjelica. Njihova letjelica Puma (Pointer Upgraded Mission Ability) ima masu 6,35 kg, a razvijena je da naslijedi "sveprisutni" Pointer (FQM-151A) mase 3,76 kg. Od početka su razvijane dvije inačice. Terra Puma je namijenjena uporabi iznad

letjelicama. Procjenjuje se da je masa Pume AE oko 6,5 kg, te da ima dnevne i noćne senzore zaštićene od utjecaja vode. Neki izvori navode da je slijetanje gotovo okomito, što vjerojatno znači da rabi padobran. Može sletjeti na kopno i vodu. U međuvremenu je tvrtka Aerovironment započela s razvojem Puma pokretanje kombinacijom gorivih čelija i baterija. Prototip je 6. ožujka 2008. obavio let u trajanju od čak devet sati. Tijekom leta dvije ugrađene kamere cijelo su vrijeme slale slike u realnom vremenu, čime je u potpunosti simulirana situacija letjelice tijekom izviđanja. Aerovironment je osigurao letjelicu i sve pripadajuće sustave, dok je dostavljač gorivih čelija (sustav Pulse UAV) britan-

Američko ratno zrakoplovstvo za zaštitu svojih zrakoplovnih baza u Afganistanu rabi minijaturnu besposadnu letjelicu Desert Hawk III

kopna, a Aqua Puma za mornaričku namjenu. U međuvremenu je razvijena Puma-AE (All Environment) inačica namijenjena USSOCOM-u. Masa Terra Puma je oko 4,5 kilograma. Dugačka je 1,8 metara i raspona krila 2,6 m. Maksimalna brzina joj je 100 km/h. Zbog velikih krila raspon je brzina krstarenja od 25 do 50 km/h. Operativni vrhunac leta je relativno skromnih 3 800 metara, a polumjer djelovanja 15 km. Ugrađena baterija dosta je za četiri sata leta. U srpnju 2008., SOCOM je naručio inačicu Puma AE kao All Environment Capable Variant, da bi zadovoljio potrebe za malim izvidničkim besposadnim

ska tvrtka Protonex Technology Corporation. Razvoj Pume s gorivim čelijama potpomaže U.S. Air Force Research Laboratory (AFRL).

Raven

Vjerojatno je najveći uspjeh Aerovironmenta besposadna letjelica RQ-11B Raven-B mase samo 1,9 kg. Samo su američke oružane snage kupile više od 10 000 tih izvidničkih besposadnih letjelica. Raven može biti daljinski upravljan ili letjeti potpuno autonomno. Zahvaljujući konstrukciji od kevlara može izdržati oko 200 grubih slijetanja na zemlju.

RQ-11 Raven je redizajnirani Pointer, te rabi najnoviju generaciju lakih baterija i elektromotora. Prva inačica RQ-11A Raven-A ima masu od samo 1,82 kg. Ušteda na masi postignuta je ugradnjom naprednijih baterija i lakšeg elektromotora. Dugačak je 1,1 metar, a raspon krila mu je 1,3 m. Maksimalna brzina Ravena-A je 95 km/h, a operativni vrhunac leta 4 500 metara. Operativni polumjer djelovanja je do 10 kilometara, a u zraku može ostati do 80 minuta. Prvi je put poletio 2001., a u operativnu je uporabu ušao dvije godine poslije. Nakon intenzivnih testiranja i operativnih iskustava (USSOCOM je kupio 179 sustava s po tri letjelice), razvijen je poboljšani RQ-11B Raven-B. Razvijen je kao odgovor na zahtjev američke kopnene vojske te je u operativnu uporabu uveden 2006. Marinski korpus je odabrao Raven-B kao zamjenu za besposadnu letjelicu RQ-14A Dragon Eye (2,04 kg), dok će specijalne snage njime zamijeniti svoje Pointere. Raven-B je u operativnoj uporabi u vojskama Velike Britanije, Danske i Italije. Proizvedeno je više od 5 000 letjelica te je više od 1 000 Ravena u uporabi u Afganistanu i Iraku.

Iako mu je polumjer djelovanja ograničen na malo manje od deset kilometara, Raven-B u zraku može ostati 80 minuta. Maksimalna brzina mu je 96 km/h. Raven-B dobiva energiju iz baterija, transportira se u naprtnjači i operativan je 80-ak minuta, tijekom kojih može pokriti radijus od 10 km i slati visokokvalitetne videomaterijale snimljene elektrooptičkom ili infracrvenom kamerom, obje s uvećavanjem do tri puta. Svaki se sustav sastoji od tri letjelice, ručnog kontrolnog sustava, terminala za praćenje snimki, zamjenskih dijelova i druge potporne opreme. Da bi se provela standardizacija lakih besposadnih letjelica (Tier I), svi će se Pointeri, Dragon Eyei i Raven-A sustavi zamijeniti Ravenima B, unutar zajedničkog programa Joint Small UAS.

Ubrzani razvoj na području baterija i senzora omogućio je njihovo znatno

smanjenje, a poslijedno i smanjenje veličine besposadnih letjelica. Aerovironment je razvio besposadnu letjelicu Wasp mase tek 340 grama. Razvoj je novčano potpomognula agencija DARPA, te predstavlja prvi veći uspjeh u razvoju mikro besposadnih letjelica, koje se u engleskom jeziku označavaju kraticom Mav (Micro Air Vehicle).

Idući korak u razvoju malih letjelica bit će mikro i nanoizvidničke besposadne letjelice

Foto: ONR

Dolet Wasp-a je malenih 3,7 km, ali je zato dostatan za izviđanje "iza ugla" ili unutar većih zgrada. Deklarirana autonomija je 60 minuta, iako je tijekom jedne demonstracije Wasp u zraku neprekidno proveo 107 minuta. Nosi dvije kamere u boji te polijeće iz ruke operatera.

U tijeku je testiranje prototipa Wasp-a namijenjena djelovanju iznad mora. Testiranje se obavlja na brodu USS Philippine Sea (CG 58). Razvoj mornaričkog Wasp-a potpomažu američka ratna mornarica i marinski korpus. U studenom 2007. marinici su naručili četiri Wasp-a da bi ih usporedili s većim Ravenom B. Namjeravaju kupiti 21 sustav s četiri letjelice po sustavu. Wasp će se proizvoditi u tri inačice, tzv. Block. Prvi će Block imati raspon krila 30,5 cm, drugi 35,5 cm i jači motor, dok će Block 3 imati raspon krila 72 cm i infracrveni senzor okrenut u smjeru leta.

Američko ratno zrakoplovstvo je 2006. odabralo Wasp Block 3 za njihov Batmav (Battlefield Air Targeting Mav)

projekt. U siječnju 2008. odobren je početak serijske proizvodnje nakon čega je uslijedila narudžba za 314 sustava. Američka kopnena vojska je kupila 100 Wasp sustava namijenjenih evaluaciji. Vjeruje se da je Aerovironment do danas dobio barem jednu narudžbu stranog kupca.

Budućnost

Da bi se proizvele još manje besposadne letjelice nego što je Wasp, morat će se primijeniti još radikalnija tehnička rješenja. Jedno je kopiranje leta ptica, to jest uporaba mahajućih krila koja će istodobno stvarati uzgon i pokretati letjelicu. U kolovozu 2008. DARPA je Aerovironmentu dodijelila ugovor za razvoj male besposadne letjelice Stealthy Persistent Perch and Stare (SP2S). Kao osnova uzet je Wasp.

Idući korak bit će razvoj letjelice Morphing Air-land Vehicle (Malv) koja će imati krila kao ptica, a po tlu će se kretati puzeći kao žohar. Prvi pravi Malv

kombinacija je tehnologije fleksibilnih krila s University of Florida Micro Aerial Vehicle (UF-Mav) letjelice te pogonskog sustava "whegs" (wheel-legs en. kotač-noge, kombinacija kotača i nogu) koji je razvijen u Biologically-Inspired Robotics Laboratory koji djeluje unutar Case Western Reserve University (CWRU). Na toj će osnovi tvrtka Biorobotics pokrenuti razvoj Malva, uz UF i CWRU kao podugovarateljima. Prvi Malv s rasponom krila 28 cm prvi je put poletio 2004. godine u zrakoplovnoj bazi Eglin na Floridi.

No, ni tu nije kraj razvoju još manjih letjelica. DARPA financira Aerovironmentov i Lockheed Martinov razvoj nanoletjelica ili Nav. Njihova masa ne smije biti veća od deset grama, a masa korisnog tereta ne bi smjela biti veća od dva grama. Dužina i širina ne bi smjeli biti veće od 75 mm. Bez obzira na ograničenja od Nava se očekuje da može djelovati na udaljenosti od 1 000 metara. ■

Foto: Business Wire

Besposadna letjelica Wasp

Čovjek mora jesti da bi živio, a ne živjeti da bi jeo. (Moliere)

Foto: Business Wire

HRANA KAO LIJEK

Istraživanja iz cijelog svijeta pokazuju da hrana i njezini sastojci mogu djelovati slično kao i moderni lijekovi, ponekad jednakodobro, pa i bolje od njih jer ne uzrokuju lijekovima izazvane nuspojave. Pravljenjem malih promjena u prehrani moguće je ublažiti akutne i kronične tegobe, simptome loše probave (zatvor, proljev, čir, gastritis), glavobolju, nedostatak energije, probleme s kožom, infekcije, rak...

Rak je velika opasnost za opće zdravje. Većina ljudi misli da ga je nemoguće ili gotovo nemoguće spriječiti. Istraživači klinike Mayo otkrili su da se čak 50% slučajeva obolijevanja od raka može povezati s onim što su bolesnici sami odabrali, a to su: sjedilački način života, prehrana prezasićenim masnoćama, predugo i nezaštićeno izlaganje suncu i pušenje duhana.

Zato je potrebno prehranu temeljiti na hrani biljnog podrijetla, ograničiti unos masti i bjelančevina životinjskog podrijetla iz mesa, mlijeka, jaja, zatim šećera, soli, a za dodatnu zaštitu održavati ravnotežu unosa kalorija i tjelesne aktivnosti. Prema jednoj studiji rađenoj 20 godina na reprezentativno velikom višemiljunsном broju uzoraka dokaza-

no je da su životinjske bjelančevine kod prekoračenih 10% dnevног unosa bile odgovorne za povećan rizik od šećerne bolesti, srčanih bolesti, autoimunih bolesti, osteoporoze i raznih oblika raka. U svim eksperimentima rabljena je bjelančevina kazein, koji čini 87% bjelančevina u kravljem mlijeku. Nasuprot ovome, čak ni kod mnogo viših razina unosa bjelančevina biljnog podrijetla nije se došlo do ovakvih rezultata. Mlijeko je jedan od najčešćih alergena. Procjenjuje se da više od 60% ljudi pati od alergija ili nepodnošenja hrane, a da toga uopće nisu svjesni. Simptomi alergije javljaju se tek onda kad se tijelo iscrpi jer je dostignuto alergijsko preopterećenje. Ako se smanji unos alergena iz hrane koji organizmu šteti, rasteretit će se cijeli imunološki sustav i tako pomoći tijelu u borbi protiv bolesti i drugih toksičnih tvari.

Šećer potiče rast velikog broja bakterija i gljivica te je izvrstan medij za rast različitih mikroorganizama. Osobe koje konzumiraju mnogo šećera često pate od upala, kandidijaze ili problema s disanjem zbog povećanog stvaranja sluzi. Veliki unos šećera djeluje negativno na imunološki sustav budući da šećer

oduzima tijelu hranljive tvari uključujući i cink čiji manjak dovodi do smetnji imunoloških funkcija. U odraslih koji konzumiraju previše šećera postoji povećan broj gljivičnih upala, kožnih osipa i crijevne kandidijaze. Mnoga djeca pate od čestih upala, astme i ekcema te od nedostatka minerala.

Šećer u voću i medu zdraviji je zbog toga što kod njegove konzumacije razina šećera u krvi postupno raste kao i kod uzimanja hrane bogate škrobom (krumpir, riža), koja je sastavljena od dugih lanaca glukoze. Probavni sustav te lance polako razbijaju, hrana se postupno upija u krvotok, a tijelo dobiva minerale poput kalcija. Podizanje i sruštanje razine šećera pri uzimanju hrane bogate šećerom, u krvi djeluje stresno na gušteču i nadbubrežne žljezde.

Učestalost raka debelog crijeva niska je u vegetarijanaca, a viša u ljudi koji jedu meso. Meso povećava kiselost u organizmu te pridonosi stvaranju putrefaktivnih bakterija i smanjenju laktobacila. Toksične tvari koje ove bakterije proizvode mogu oštetići sluznicu debelog crijeva i izazvati rak. Izbjegavanjem kancerogenih tvari (duhanskog dima, nitrita u namirnicama, dioksina)

te sustavnim uzimanjem povrća i voća, koji su sposobni inaktivirati karcinogene tvari u tijelu moguće je podići otpornost i poboljšati zdravlje.

Povrće

Zeleno povrće kupusnjače (brokula, prokulica, kuper, kelj, kiseli kuper, cvjetnača, raštika) štiti od raka debelog crijeva, a moguće i od raka želuca. U jednoj šalici brokule npr. nalazi se ista količina kalcija kao u šalici mlijeka, 10% preporučene dnevne količine željeza te cijekupna preporučena dnevna doza vitamina C. Primjese kroma u njoj pomažu u sprečavanju dijabetesa tipa 2. Antikancerogeni spoj u brokuli je sulforafan. Mladi izdanci imaju gotovo 30 puta veću koncentraciju sulforafana nego starije biljke. Ovaj spoj borci se protiv raka na tri načina: 1. usporava sve procese u oštećenim stanicama dajući im mogućnost oporavka, 2. pomaže u odumiranju kancerogenih stanica,

mnoštvo otrova teških metala, a djeluje zaštitno na jetru, štiti od srčanog infarkta, angine pektoris, reumato-artritičnih bolesti i aktivira imunološki odgovor. Indol karbinol u brokuli, zelju i prokulici može napasti herpes simpleks virus i spriječiti njegovu reprodukciju.

Sulforafan je otporan na toplinu, ali ne i na proces starenja pa se stajanjem biljke njegova aktivnost gubi. Glukozinolati u brokuli djeluju antivirusno, antifungalno, antiinsekticidno i antitoksično. Smrznuta brokula zadržava njihovu aktivnost, samo je ona upola manja u odnosu na svježu biljku.

Mrkva - Vitamin A iz mrkve smanjuje pojavu i težinu upalnih bolesti. Potiče stvaranje protutijela i ubrzava razvoj bijelih krvnih stanica. Vitamin H potiče rad lojnih žlijezda i sprečava prijevremeno ispadanje kose. Velike količine karotenoida, vitamina i minerala jačaju otpornost, uskladjuju rad i obnavljaju funkcije svih organa. Djeluje preven-

na, detoksicira jetra, snižava kolesterol, poboljšava vid.

Lišće mlade mrkve sadrži brojne minerale i otklanja nadutost, a može se od njega pripremiti varivo (kao špinat).

Češnjak ima jako antibakterijsko djelovanje na stafilokoke, streptokoke, bacile tifusa, paratifusa, kolere, dizenterije i na koli bacile. Sadrži aliin, glicin, selen, inulin, bjelančevine, vitamine, minerale. Sok češnjaka može usporiti rast ili uništiti više od 60 vrsta gljivica. U oba svjetska rata spasio je tisuće života, kad su se u nedostatku antiseptičkih sredstava rane

premazivale zdrobljenim češnjakom. Iznimno je djelotvoran u liječenju gljivice candida albicans, u liječenju herpesa također. Djeluje povoljno na crijevnu floru, pročišćava jetra kod trovanja nikotinom, jača imunološki sustav, snižava masnoće u krvi i visoki tlak. Dnevno uzimati ukupno 4 - 6 g (u većim količinama može štetno djelovati na bubrege) u više navrata, uvijek s malo masnoće. Osobe koje uzimaju aspirin ili druge lijekove s antitrombocitnim djelovanjem trebaju uzimati manje češnjaka.

Rajčica pridonosi borbi protiv tumora. Uz znatnu prisutnost vitamina C preputna je sjajnog crvenog pigmenta likopena za koji je dokazano da štiti od raka. Nakon mrkve ona je drugi po količini izvor beta-karotena. Odličan je izvor flavinoida, kvarcetina i drugih spojeva koji usporavaju rast stanica raka. S obzirom na to da je likopen topiv u masnoći, tijelo ga bolje koristi ako je pripremljen s malo masnoće. Redovitom uporabom rajčice u prehrani (kečap, ukuhana rajčica) smanjuje se opasnost od razvoja raka gušterače. Korisna je u liječenju očnih bolesti, bolesti jetara, plućnih i

Foto: Business Wire

usporevajući stvaranje tumora i 3. potiče stvaranje enzima za borbu protiv raka. Prehrana brokulom uz dodatak namirnice koje sadrže mineral selen više nego desetostruko pojačava djelovanje sulforafana. Bogati izvori selenia su: rajčice, brazilske orasi, češnjak, kozice, jaja. Inače, selen može znatno reducirati

tivno protiv raka grla i pluća osobito u pušača, protiv raka gušterače, zatim preventivno i u liječenju moždanog udara, sprečava stvaranje viška želučane kiseline (1dl svježeg soka dnevno), otklanja žgaravicu bolje od sode bikarbonate, poboljšava rad bubrega, potiče mokrenje kod infekcija mokraćnih orga-

vaskularnih bolesti, smanjuje masnoće, smanjuje količinu uree, dobra je kod pomanjkanja želučanog soka, u liječenju reume i gihta, usporava starenje.

Špinat potiče izlučivanje mokraće, rad gušterače i probavu, djeluje u prevenciji i liječenju raka. Ima izrazito protektivno djelovanje na oči jer sadrži antioksidans lutein. On se u organizmu nalazi u makuli, središnjem dijelu mrežnice oka (mjesto najjasnijeg i najoštrijeg vida). Tu kao filter štiti od štetnog djelovanja sunčeve svjetlosti pa njegov unos hranom pridonosi očuvanju vida i smanjenju senilne makularne degeneracije, a, po nekim, štiti i od katarakte. Najbolje ga je pripremati s mljekom i jogurtom da bi se ublažilo štetno djelovanje oksalne kiseline (ima je najviše u peteljkama). Kuha se na pari ili s malo vode, koja se procijedi, a špinat se odmah pojede, ne smije se podgrijavati.

Mahunarke i soja sadrže spojeve koji smanjuju rizik od raka prostate i raka dojke. Soja je jak antioksidans, a amino-kiseline glicin i arginin u njoj smanjuju razinu inzulina u krvi i mogu pomoći u kontroli dijabetesa tipa 2. Ona je dobar pomagač u izgradnji čvrstih kostiju jer njezini proteini pomažu integraciju kalcija u kosti za razliku od povиšenog unosa proteina životinjskog podrijetla koji ga izvlače iz kosti. Također koči rast svih oblika raka i sprečava štetni kolesterol u oštećivanju arterija.

Voće

Borovnica sadrži u lišću glikozid mirtilin, koji se naziva vegetativnim biljnim inzulinom i prirodno je sredstvo za liječenje dijabetesa. Listovi se beru prije cvatnje u travnju ili svibnju. Osim toga, čaj od listova sprečava stvaranje mokraće kiseline (giht). Antrocijanozid u plodu pomaže u liječenju slabog vida noću i u širenju vidnog polja. Pojačava funkciju kapilara mrežnjače i sprečava degeneraciju žute pjege u oku. On utječe na sniženje krvnog tlaka i sprečava stvaranje krvnih ugrušaka. Sveže sok borovnice pomaže kod upale ždrijela, afti i upale zubnog mesa, kao i kod leukoplakije jezika izazvane pretjeranim pušenjem, a snižava i kolesterol.

Jabuka daje srcu energiju i hranu, krijeći ga, čisti krv od masnoća, regulira šećer i tlak, u crijevima pojačava djelovanje bakterija vrenja, a uništava bakterije truljenja. Pektin iz jabuke poput spužve upija vodu i otrove iz crijeva i brzo ih uklanja stolicom. Taninska kiselina sprečava razvoj bakterija i liječi crijevne bolesti. Za otklanjanje viška kiseline dobro je jabuku jesti ujutro na prazan želudac, uvijek sobne temperature, nikako hladnu.

Agrumi sadrže velike količine C vitamina potrebnog tijelu za proizvodnju hormona, koji im pomažu u borbi sa stresom i u pretvaranju toksina u topive tvari koje se mogu izlučiti iz tijela.

Limun smanjuje tlak u veni porte kod oboljenja jetara. Sok se koristi protiv stvaranja kamena u žući i bubrežima. U liječenju čira na želucu 1 žličica limunovog soka pomiješa se sa žličicom maslinova ulja i uzima svakodnevno ujutro na prazan želudac - dva mjeseca. Naranče i grejp sadrže tvar koja sprečava nastanak tumora. Ulje kore agruma (kemijski netretirani) sadrži limonen za koji se vjeruje da pomaže enzimima pri sprečavanju djelovanja uzročnika raka i da usporavanjem diobe stanica može smanjiti postojeće tumore.

Da limunska kiselina ne bi nadražila sluznicu želuca sok se pije s vodom ili čajem u omjeru 1:5, može se dodati limunove kore, piti najbolje kroz slamku. Limun je neizostavan u prevenciji gripe, prehlada i virusnih infekcija. Sok od naranče također otklanja višak želučane kiseline, potiče rad želuca i crijeva i čisti cijeli organizam.

Šljiva je vrlo jak antioksidans. Zbog visokog sadržaja pektina koji nabubri u crijevu stvara voluminoznu, obilnu i meku stolicu što je bitno za liječenje crijevnih bolesti i hemoroida. Redovitim poticanjem crijeva na pražnjenje djeluje preventivno protiv raka debelog crijeva, a pektin uz to snižava i kolesterol. Vrlo dobro djeluje u liječenju i detoksikaciji jetre, a treba je uzimati osobito kod umora, fizičkog i intelektualnog rada. ■

Nikola HRASTIĆ

KAŠMIR

GORDIJSKI ČVOR JUŽNE AZIJE

Kašmir je naziv za sjeverozapadnu pokrajinu indijskog potkontinenta. Početkom tisućljeća bio je važno središte hinduizma i budizma. Britanska vladavina indijskim poluotokom završila je 1947., a Britansko Indijsko Carstvo raspalo se na nove države Indijsku Uniju i Pakistan, te više kneževina koje su trebale same odlučiti o svojoj sudbinu. Jedna od njih bio je i Kašmir, kojim je tada vladao maharadža Hari Singh. Indija i Pakistan potpisali su sporazum prema kojem su bivše britanske kolonijalne kneževine mogle same odabrati hoće li se pridružiti Indiji ili Pakistanu, te u nekim specijalnim slučajevima ostati neovisne. Godine 1947. stanovništvo Kašmira bilo je većinski muslimansko (77%), a Kašmir je graničio s Pakistanom, pa je javno očekivanje bilo da će se Kašmir priključiti Pakistanu. No, maharadža Singh, potomak hinduističke indijske kraljevske loze, odbio je priključiti svoje kraljevstvo

Pakistanu. Pakistan je nakon odbijanja reagirao slanjem gerilskih boraca preko granice u Kašmir, s ciljem zastrašivanja maharadže. Kako su se pakistanski borci približavali njegovoj prijestolnici, Hari Singh se obratio za pomoć indijskim vlastima, koje su uvjetovale slanje vojnih pojačanja priključivanjem Kašmira Indiji. Singh je potpisao Sporazum o pripajanju, a Indija je u Kašmir poslala vojne snage koje su brzo protjerale pakistske borce iz većine zemlje (Indijsko-pakistanski rat 1947., poznat i kao Prvi kašmirski rat). Tada je zbog posredovanja pozvana misija UN-a. Ujedinjeni narodi zahtijevali su da se poštuje volja većine stanovništva oko pitanja pripajanja, no Indija je ustrajala da se referendum ne može provesti dok se svi dijelovi zemlje ne oslobole od pakistanskih gerilaca. ■

(Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr)

Borbe oko pokrajine Kašmir vode se već 62 godine a popraćene su represijom i masovnim kršenjem ljudskih prava. Događali su se masovni pokolji nenaoružanih civila, silovanja, te su tisuće stanovnika Kašmira postali izbjeglice. Spor dvije nuklearne sile, Indije i Pakistana, oko teritorija Kašmira traje i danas

Malo je poznato da je hrvatski časnik austrougarskog zrakoplovstva Roman Šmidt u I. svjetskom ratu stekao status zračnog asa. On se potkraj rata svrstao među malobrojne austrougarske letače koji su ponijeli taj ugledni naslov

ROMAN ŠMIDT, AS ALPSKOG BOJIŠTA

Iz članka Josipa Novaka *Varaždinski Crveni barun* (Regionalni tjednik, 2008.), saznajemo da je Roman sin austrougarskog dočasnika, narednika Ulanske pukovnije Rudolfa Šmidta i majke Olge r. Srkulj. Osobni dokumenti u Kriegsarchivu u Beču potvrđuju da je Roman Schmidt po nacionalnosti Hrvat, rođen u Varaždinu 1. studenoga 1893. godine, dok matične knjige u Varaždinu navode kao datum rođenja 6. studenoga iste godine.

Roman Šmidt je na poticaj oca 1910. upisao vojnu školu u Beču, gdje je pred rat promaknut u poručnika topništva. Tijekom rata služi u topničkim postrojbama, a kad mu se potkraj 1916. ukazala prilika, predaje zamolbu za premješta u zrakoplovstvo. Nakon kratke izobrazbe postaje izvidnikom u Galiciji. Za svoje letačke karijere letio je u eskadrilama Flik 7 i Flik 13 te lovačkim eskadrilama Flik 30j, a poslije i kao zapovjednik u Flik 74j. Postignuo je šest priznatih pobjeda, a još jedna pobjeda nije mu potvrđena.

Početkom 1917. Roman Šmidt počinje letjeti u eskadrili Flik 7 na zadaće dalekoletnog izviđanja i fotoizviđanja u Galiciji. U jednoj izvidničkoj misiji, 13. travnja 1917., postignuo je svoju prvu zračnu pobjedu iznad mjesta Bohorodzany. Ondje je trijumfirao u zračnoj borbi s ruskim Nieuportom tipa Scout. Uskoro je premješten u 13. eskadrilu, gdje leti kao izvidnik u posadi s pilotom Wilhelmom Oppeltom i postiže drugu pobjedu u zračnoj borbi iznad mjesta Razbita. Pri izviđanju iznad Juridica,

4. listopada 1917., napada ga skupina neprijateljskih zrakoplova. Varaždinac se upušta u borbu i svojim Lloydom C.V obara jednog napadača te upisuje treću pobjedu. Šmidt je uskoro, kao osobito nadaren letač, upućen u školu za lovačkog pilota. Uspješno završava lovačku obuku i vraća se na bojište u 30. lovačku eskadrilu.

Roman, koji je prva iskustva u zračnim borbama stekao nad ravnicama ruskog bojišta, našao se sada pred izazovom alpskog bojišta. U tamošnjem okružju je prisilno slijetanje zrakoplovom bilo gotovo nemoguće. Tek što je preuzeo novu dužnost, 12. srpnja 1918., na talijanskom bojištu, iznad mjesta Monte Tomba, postiže četvrtu zračnu pobjedu zrakoplovom Phonix D.I. Jedanaest dana poslije iznad San Godega ruši svoju petu žrtvu, Bristol F.2 b, i time, na temelju pet priznatih zračnih pobjeda, stječe status zračnog asa. Na uzletištu mu je priređena kratka svečanost prigodom dodjele petog odličja.

Novopromaknuti letački as ubrzo preuzima zapovjedništvo nad 74. lovačkom eskadrilom austrougarskog zrakoplovstva kopnene vojske. Austrougarska vojska gubi dah u borbama na alpskom bojištu, a Talijani, ojačani savezničkim snagama, preuzimaju prevlast u zraku. Posljedna

Avion LLOYD 40-11 kojim je Roman Šmidt postignuo treću pobjedu

zračna bitka u kojoj je Roman Šmidt postignuo šestu priznatu pobjedu zbila se 27. listopada 1918. iznad mjesta Vittorio Veneto. Šmidt je svoju eskadrilu poveo u borbu s uzletišta Ponte nelle Alpi u susret eskadrili teških bombardera tipa Caproni Ca 3. Kad su njegova dva pilota stradala u naletu na žilavi talijanski bombarder, Šmidt kreće u napad svojim Aviatikom (Berg) D. I. Već nakon prvog naleta Caproni je pogoden te se strmoglavljuje prema tlu. Toga je dana 74. eskadrila uzletjela četiri puta i sa sigurnošću se zna da je Šmidt iznad San Pietra oborio još jedan talijanski tromotorni bombarder. Ta mu pobjeda u pomutnji tijekom žurnog premještanja eskadrile u Austriju nije priznata.

Talijanski izvori upozoravaju da je kod Šmidtove šeste pobjede zapravo bilo posrijedi prvo uništenje novog

tipa bombardera Caproni oznake Ca5. "Dana 27. listopada 1918. šest aviona tipa Caproni uzlijeće iz mjesta Tombetta prema Vittorio Venetu, za potporu završnoj talijanskoj ofenzivi. Petorica austrougarskih lovaca među kojima su bili natporučnik Roman Šmidt i Emmerich von Horvath napadaju bombarder Caproni Ca5 br. 11669 s američkim pilotima (Coleman Fenafly De Witt i poručnik James Bahl) i talijanskim izviđačima (poručnik Vincenzo Cutello i narednik Tarcisio Cantarutti)." Još nedovoljno afirmirani bombarderi novog tipa Ca5 najprije su, od kolovoza 1918., dodjeljivani u eskadrilu 6a (Squadriglia 6a), dok su stariji, ali provjereni Ca3 ustupani drugim postrojbama.

O daljnjem životu i karijeri Romana Šmidta ne zna se mnogo. Tek je proglašeno da je umro 1959. ■

August Košutić - dvije zračne pobjede budućeg prvaka HSS-a

Na rumunjskom bojištu 27. prosinca 1916. tehnički časnik 13. eskadrile (Flik 13) poručnik August Košutić postiže dvije zračne pobjede leteći u posadi s Čehom Augustinom Nowakom. Zrakoplovom Hansa Brandenburg C.I u 11.20 sati uzlijeću s uzletišta Czik-Taplocza u napad na željeznički kompleks Onesti. U oborušavanju Košutić pogađa bombama željezničku postaju. Rumunji dižu dva dvokrilna lovca Farmanova tipa ne bi li uzvratili napadačima. U žestokoj zračnoj bitki oko 15 sati Košutić i Nowak ruše jedan protivnički zrakoplov. Dvadeset minuta poslije i drugi Farman pada od pogodaka njihovih strojnica.

August Košutić, rođen 5. srpnja 1893., u Radoboju kraj Krapine, hrvatski je političar i jedan od prvaka Hrvatske seljačke stranke u vrijeme prve Jugoslavije. S izbijanjem Velikog rata prekida studij i ratuje na bojištima Galicije i Soče kao časnik austrougarskog zrakoplovstva. Na rumunjskom bojištu upisuje dvije zračne pobjede. Zavr-

šetkom rata враћa se u domovinu i uključuje u redove HRSS-a. Godine 1921. ženi se kćerkom Stjepana Radića, Mirom. Poslije Radićeva ubojstva 1928. izabran je za predsjednika HSS-a, odmah do Vladka Mačeka. U vrijeme Šestosiječanske diktature odlazi u emigraciju te onđe politički djeluje. Vraća se u zemlju 1937. i sudjeluje u pregovorima koji dovode do potpisivanja Sporazuma Cvetković-Maček i osnivanja Banovine Hrvatske. U vrijeme NDH boravi u Zagrebu, gdje je dva puta zatvaran. Uime Hrvatske seljačke stranke pregovara s vlastima NDH, ali i s partizanima. Nakon propasti puča Lorković-Vokić 7. travnja 1944. uspijeva pobjeći na teritorij pod kontrolom NOP-a. Nastavlja političke pregovore, ali je Rankovićevim dekretom uhićen u rujnu iste godine. U zatvoru ostaje do 1946. Nastoji pokrenuti rad HSS-a, ali mu to komunističke vlasti onemogućuju. Radio je u Tvornici "Rade Končar" i bio pod neprestanim policijskim nadzorom. Umro je u Zagrebu 12. rujna 1964.

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM
OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

Nastavak protuustavnog djelovanja pobunjenih Srba u Hrvatskoj

U skladu s voljom građana izraženom na referendumu 19. svibnja 1991., Sabor RH je 25. lipnja 1991. donio *Ustavnu odluku o suverenosti i samostalnosti RH, Ustavni zakon o izmjeni i dopuni Ustavnoga zakona za provedbu Ustava RH i Deklaraciju o uspostavi suverene i samostalne Republike Hrvatske*. Završne riječi predsjednika Sabora Žarka Domljana prilikom čitanja netom proglašenih odluka Sabora - *Rodena je država Hrvatska, neka joj je sretan i dug život – uz pratnju zvona s obližnje crkve sv. Marka, izazvale su ushićenje nazočnih saborskih zastupnika, koji su zapjevali Lijepu našu*. Time je započeo postupak razdruživanja RH od SFRJ, odnosno od drugih jugoslavenskih republika, i postupak za međunarodno priznanje Republike Hrvatske. Nakon donošenja spomenute saborske odluke, koja je zapravo prva odluka o osamostaljenju Republike Hrvatske od SFRJ, oružano djelovanje snaga JNA u Hrvatskoj može se smatrati otvorenom agresijom na Hrvatsku. No, već do tada JNA se razmještala na važne strateške pozicije, formalno kao "tampon-zona" između sukobljenih strana (hrvatske policije i pobunjenih Srba), a zapravo radi zaposjedanja povoljne pozicije za napad na Hrvatsku. Spomenuti razmještaj neki nazivaju "puzajućom" ili "pritajenom" agresijom na RH.

Takvu "tampon-zonu" JNA je uspostavila s 30-ak oklopnih vozila i u Glini kad što su srpske paravojne postrojbe 26. lipnja 1991., dakle samo dan nakon što je Sabor RH donio odluku o uspostavi samostalne i suverene Republike Hrvatske, napale tamošnju policijsku postaju. Iako je u napadu došlo do zarobljavanja hrvatskih policajaca, specijalne snage MUP-a RH (ATJ Lučko) uspjela su istoga dana vratiti pod svoj nadzor policijsku postaju, koja je od tada ostala u čvrstom "zagrljaju" oklopnjaka JNA. Razmještaj oklopnjaka JNA u Glini, pod krinkom formiranja i održavanja "tampon-zone", zapravo je omogućio srpskim paravojnim postrojbama kontrolu gotovo cijelog grada (osim

policijске postaje i obližnjih zgrada, te ulice Jukinac na ulazu u grad iz smjera Petrinje). Jednako tako, svojim djelovanjem JNA je omogućila srpskim paravojnim postrojbama da potkraj srpnja zauzmu glinsku policijsku postaju i okupiraju grad (bez pomoći JNA srpske paravojne postrojbe ne bi uspjele zauzeti Glinu!). Obaveštajno dnevno izvješće tijela JNA o političkoj situaciji i sukobima u Glini od 2. srpnja 1991. potvrđuje da su hrvatski policijaci u policijskoj postaji u Glini već tada zapravo bili "taoci jedinice JNA koja se nalazi u gradu", te da im je bilo "onemogućeno snabdijevanje hranom" (HR-HMDCDR, 2. kut. 6034).

Nazočnost snaga JNA nije pobunjenim Srbima omogućavala samo kontrolu većega dijela Gline nego i nastavak protuustavnog djelovanja vodstva pobunjenih Srba. Tako je "ratno predsjedništvo Skupštine opštine Gline" 1. srpnja 1991. donijelo Odluku o proglašenju ratnoga stanja na području općine Gline. U odluci, koju je potpisao dr. Dušan Jelić, navedeno je da će ona važiti "do onog momenta dok snage vrhovništva Hrvatske ne budu izbačene sa područja SAO Krajine u čiji sastav je ušla i Opština Gline", te da se "oružane snage Hrvatske na području SAO Krajine i Opštine Gline tretiraju kao okupacione snage" (Bilten Ratnog predsjedništva i Štaba TO Gline, br. 2, 10. rujna 1991.; HR-HMDCDR, 2. kut. 306). Unatoč iznimno teškim uvjetima i potpunom okruženju, hrvatska policija uspjela se održati u policijskoj postaji u Glini punih mjesec dana. Gline je okupirana 27. srpnja 1991. u napadu srpskih paravojnih postrojbi, čije je djelovanje osiguravala JNA i oružano pomagala, umjesto da očuva mir na tom području i sprječi napade srpskih ekstremista.

Važnu zapovjednu ulogu u okupaciji Gline imao je Dragan Vasiljković zvan "kapetan Dragan", koji je u Golubiću kraj Knina vodio "Centar za obuku specijalnih jedinica". U izvješću Službi državne bezbednosti iz lipnja 1991., u kojem se potpisao kao "Danijel Snedden", kapetan

Dragan iznosi zaključke o tijeku obuke u Golubiću u proteklih pet tjedana, nakon što je obuku upravo završila druga grupa specijalaca (1. grupa provela je 21 dan na obuci, a 2. grupa manje od 14 dana). Osim toga, u izvješću navodi zapažanje da se na pojavu "povampirenog ustašta" u tim krajevima "povampirilo i četništvo", te iznosi svoj stav da se ne treba "okretati protiv tzv. četnika jer to može da nas podijeli opet na 2 tabora", ali da "jednostavno treba objasniti ljudima da svaki put kad se neko u našoj uniformi izjasni kao četnik, naš pokret gubi popularnost naroda, kod armije kao i kod srpske vlade". Posebno je naglasio da je "cilj SAO Krajine da postane dio Srbije" te napomenuo da je "Srpska vlada jedina organizacija koja podržava naš pokret u ozbiljnoj mjeri", kao i da "svi koji žele u četnike nek se obrate za oružje Voji(slavu) Šešelju". U cilju "depositiziranja operativnih snaga i davanja legitimite komandnom kadru", kao i u cilju podizanja morale, predložio je da s Milanom Martićem, Frankom Simatovićem (pomoćnik načelnika Službe državne sigurnosti Srbije, op. a.) i drugim utjecajnim specijalcima obide teren i savjetuje se o dalnjem razvoju jedinica. Izvješće zaključuje mišljenjem da su dotad postignuti rezultati u Golubiću "iznad svih očekivanja i da bi bila prava šteta ne podržati ovaj narod koji maksimalno daje od sebe da bi se organizovao" (HR-HMDCDR, 2. kut. 232).

Spomen kapetana Dragana i izvješća o radu "Centra za obuku specijalnih jedinica u Golubiću" uvod je u izvješća o srpskim napadima na području Banovine i Pounja (akcija Žaoka na Banovini i u Pounju) te okupaciji Gline i obližnjih selu 27. srpnja 1991., koja su pisali neposredni sudionici tih napada. Neki od autora tih izvješća prošli su obuku kod kapetana Dragana ili su tijekom napada primali od njega zapovijedi. ■

*U sljedećim brojevima: Izvješća srpske strane o napadima srpskih snaga na području Banovine i Pounja u srpnju 1991. te o ulozi JNA u tim napadima

Koraci

Zamirisao jorgovan u hladnoći.

Suze mi noćas orosiše oči
dok čekah tebe kad ćeš doći.

Samoćom se prelili svi puti.
Društvo mi pravi jaglac žuti.

Društvo mi prave zemlja i trava.
Osluškujem u njima dušu tvoju,
koja nepomično spava.

I spava tiho.

Poput tvoje slike na zidu.

Još pamtim korake tvoje
koji pokraj mene idu

i vode me stazama
svim životnim oazama.

I odjednom spazim
kako suhu travu gazim.
Zamiriše mi suho sijeno.

Ti u duši zboriš nijemo.

Tad se sjetim

da rat je prošao.

Što li ne bi kući došao?

I zagrljio mene,
probudio uspomene...

Jer društvo mi prave
zemlja i trava.

Osluškujem u njima dušu tvoju,
koja nepomično spava.

Marija TRBIĆ

Poziv na suradnju

Pozivamo čitatelje zainteresirane za objavljivanje kratkih priča i pjesama domoljubne tematike u Hrvatskom vojniku da nam ih pošalju na adresu:

Ministarstvo obrane, Služba za odnose s javnošću i informiranje, Odjel hrvatskih vojnih glasila (za rubriku Pozdrav domovini), Stančićeva 6, 10 000 Zagreb ili na e-mail: hvojnik@mohr.hr

Tko je od vas bez grijeha?

Iako mnogi egzegete tvrde da je odlomak ovonedjelnog evanđelja (Iv 8,1-11) kasnije uvršten u Ivanovo evandelje, a neki teolozi čak misle da taj odlomak i nije trebao biti uvršten, smaram da bi, koliko god bilo bogato, Ivanovo evandelje, kao i cijela Biblija, bilo znatno siromašnije da nije ovoga odlomka. Riječ je o ženi preljubnici, koju su farizeji i pismoznanci doveli Isusu jer su je "uhvatili na djelu". Zvali su ga Učiteljem i htjeli čuti njegovo mišljenje. Oni su znali što bi s njom učinili, ali žele čuti što Učitelj kaže. Stoga ga pitaju: "Učitelju! Ova je žena zatećena u samom preljubu. U Zakonu nam je Mojsije naredio takve kamenovati. Što ti na to kažeš?"

Ovi, nazovimo ih tako, "kvazi vjernici", koji umišljaju da su pravednici i likuju nad tuđom grešnošću, stavljaju pred Isusa moralno-juridičku zamku želeći ga dovesti u neugodnu situaciju. Razumljivo je da Isus ne smije zanijekati vrijednosti i pravila Mojsijeva zakona i da ih ne smije obezvrijediti. S druge strane, Isus se stalno predstavlja milosrdnjim te ne može i on izreći osudujuće riječi. Zbog svega toga Isus "stane prstom pisati po tlu". Sveti Jeronim pretpostavlja da je u prašini pisao grijehe onih koji su ženu doveli k Isusu, želeći im time pokazati da je čitavo čovječanstvo grešno te da ova žena nije iznimka. No, kako nije mogao odoljeti njihovoj navali i pitanjima što s preljubnicom, reče im: "Tko je od vas bez grijeha, neka prvi baci na nju kamen."

Isusova mudrost pokazatelj je kako treba postupati u ovakvim i sličnim situacijama. Najlakše je drugoga okriviti, optužiti, ubiti. Najlakše je donijeti presudu i rješiti se onih za koje mislimo da krše zakon. No, je li to naša uloga u društvu? Zar smo mi stvarno bezgrešni, da imamo moralno pravo govoriti o tujoj grešnosti? Ili smo možda skloni raspredati o tujoj grešnosti kako bismo izbjegli razgovor o vlastitim grijesima? "Tko je od vas bez grijeha, neka prvi na nju baci kamen."

Uza svu našu ljutnju prema "pravednicima" koji traže kamenovanje za "javnu grešnicu", njihov daljnji postupak ipak daje naslutiti da je trebao netko poput Isusa da ih ispravno pouči. Njihovo odlaženje s mjestoma prizora daje naslutiti da ipak imaju savjest. Dok su "kopali" po tudim savjestima, tražili su osudu za druge. Sada kad zaviruju u vlastitu savjest, odlaze "jedan za drugim, počevši od starijih". Ostadoše tako sami Isus i grešnica. Ljudska bijeda pred Božjom dobrotom - misera et Misericordia. "Ženo, zar te nitko ne osudi? (...) Ni ja te ne osudujem. Idi i odsada više nemoj grijesišti!"

Kad bi, ne dao Bog, Isus postupao poput nas i opravdavao naše želje da iz svijeta maknemo sve one koje mi zateknemo u nekakvom grijehu, ne znam koliki bi bio broj onih koji bi preživjeli. Isusova riječ je drukčija od naše. Dok se mi povodimo Zakonom, koji je naredio da se takvi kamenuju, Isus se vodi riječima: "Tko je od vas bez grijeha, neka prvi baci kamen." Dok je nama lako druge osudivati i mislimo da smo time rješili sve probleme, Isus se vodi riječima: "Idi i odsada više nemoj grijesišti." Dok je nama draže prokazati grešnike i stigmatizirati ih pred javnošću, Isusu je draže reći: "Nisam došao zvati pravednike, već grešnike." Dok smo mi prilično kruti i "pravedni" te mislimo da se svih koji nam nisu po volji treba rješiti, Biblija kaže: "Nije meni do smrti grešnikove, već da se odvratiti od zloga puta svoga i da živi." Dok smo mi naviknuli olako lijepiti drugima etikete, zbog kojih pokrećemo i "sudove" protiv drugih, Isus kaže: "Ne sudite, da ne budete sudeni" ili "Mjerom kojom mjerite i vama će se mjeriti." Dok nas vode naši interesi u prokazivanju drugih, Knjiga Mudrosti kaže: "Ti, Gospodine, ljubiš sva bića i ne mrziš ni jedno koje si stvorio. Blago kažnjavaš prijestupnike, koriš ih i opominješ za grijehu njihove, da se ostave zloče, jer ti si Bog naš."

Ovo je jedna od ključnih obveza za one koji žive korizmu: promicati čovještvo, pravdu i ljubav, postati poput Isusa širitelji Evanđelja ljubavi i praštanja. Zbog toga, ne više "kamenuj je" ili "kamenuj ga", već "idi i nemoj više grijesišti".

I, ako to slučajno nismo do sada uvrstili u svoj životni program, učinimo to što prije jer "tko je od vas bez grijeha, neka prvi baci kamen" na drugoga.

Žarko RELOTA

BIBLIOTEKA

Natalija Princi-Duhović
Osmi grijeh – posluh
Profil International, Zagreb, 2010.

Najveća nedjela u povijesti čovječanstva nisu počinjena ni zbog jednoga od sedam mračnih nagona ljudske duše već zbog slijepog posluha različitim autoritetima - Führeru, Staljinu, pa nekim religijskim vodama koji su svoje sljedbenike odveli u smrt, ocu-monstrumu poput Josefa Fritzla ili pak zlostavljaču na poslu pod čijim se utjecajem grupa okomljuje na žrtvu iako ne zna u čemu je njezina krivica.

Na toj postavci autorica Natalija Princi-Duhović u svojoj knjizi provokativno i strastveno brani prepostavku o posluhu kao grijehu na koji pristajemo odričući se vlastite slobode mišljenja.

Navodeći poznate primjere iz bajki koje su stoljećima oblikovale kolektivnu svijest, epizode iz povijesti te šokantne psihološke i medicinske eksperimente, autorica nam zorno približava svu stravu slijepo poslušnosti i njezinih posljedica.

S druge strane, podsjećajući na sudbine i poruke ljudi koji su svojim primjerima osvjetljivali razvojni put čovječanstva, upozorava koliko je individualnost i svijest o sebi presudna za dobrobit pojedinca i zajednice.

Priredila Mirela MENGES

FILMOTEKA

Na putu

- bosansko-hrvatsko-njemačko-austrijska drama
- redateljica: Jasmila Žbanić
- hrvatski producent: Živa produkcija
- trajanje: 100 minuta
- glume: Zrinka Cvitešić (Luna), Leon Lučev (Amar), Ermin Bravo (Bahrija)

Luna je stjuardesa i živi u sretnoj vezi s Amarom, koji radi kao kontrolor leta na sarajevskom aerodromu. Oboje su izišli iz rata kao siročad, no pokušavaju ostaviti bolnu prošlost iza sebe. Željeli bi imati dijete, ali ga ne mogu začeti zbog Amarova zdravstvenog problema. Jednog dana Amar sreće Bahriju, starog prijatelja s bojišta, koji je u međuvremenu postao ortodoksnim muslimanskim vjernik - vehabija. Iako se u početku opire Bahrijinim duhovnim savjetima, Amar doživjava duboku promjenu nakon posjeta džamiji i slušanja vjerskog obreda...

Šest godina poslije Brešanova *Svjedoka*, ovo je prvi hrvatski film (nastao u koprodukciji s Bosnom i Hercegovinom, Njemačkom i Austrijom) koji je uvršten u natjecateljski program Berlinalea, uz Cannes najvećega svjetskog festivala igranog filma. Lijepa je to vijest, iako znamo da je ovom filmu bila suđena premijera u Berlinu jer je redateljica Žbanić svojim prvijencem *Grbavicom* osvojila glavnu nagradu 2006. Bez obzira na to što je na Berlinale upao preko veze, a ondje nije osvojio nikakvu nagradu, za mene je *Na putu* čak bolji film od *Grbavice*. Vrlo zanimljiva priča, moguća samo u ovom dijelu svijeta, prikazuje ljude koji su naizgled zaliječili velike traume iz proteklog rata. Jasmila Žbanić učvrstila je svoj status najpriznatije redateljice u regiji, a za nas je zanimljivo da se u većini glavnih uloga pojavljuju hrvatski glumci. U Berlinu je za naslovnu ulogu Lune Zrinka Cvitešić predstavljena kao jedna od 10 najboljih mladih glumaca i glumica Europe. Ako nekome treba prigovoriti, moj je odabir Leon Lučev, koji s godinama ne sazrijeva kao glumac već se svojim zadnjim ulogama spušta ispod prosjeka.

Leon RIZMAUL

VREMEPOV

19. ožujka 1962.
Sporazum o alžirskoj neovisnosti u Evianu

Rat za oslobođenje Alžira iz kolonijalnog francuskog ropstva trajao je gotovo sedam i pol godina prije nego je 19. ožujka 1962. svijet saznao da su dan prije u Evianu, turističkom središtu i lječilištu na Ženevskom jezeru, predstavnici francuske vlade i alžirske Fronte nacionalnog oslobođenja potpisali sporazum o neovisnosti Alžira. No, Alžir će još tri mjeseca proživljavati najkravije dane u svojoj povijesti. Naime, mnogi su se kolonisti protivili predsjedniku Charlesu de Gaulleu smatravši da je Evianski dogovor neprihvatljiv. OAS, tajna desničarska organizacija osnovana 1960. sa svrhom da Alžir zadrži pod francuskom kolonijalnom vladavinom, sve je svoje snage ubacio u posljednju bitku. Među vodama OAS-a bili su general Salan i političar Georges Bidault. Već 23. ožujka 1962. godine OAS je u ultimatumu izjavio da se francuskim trupama generala De Gaullea zabranjuje dolazak u Bebel Ued, a u 10 sati ujutro oasovski su komandosi napali kamion pun vojnika. I tako se dogodilo ono što se više nije moglo popraviti. Uskoro su trupe opkolile Bebel Ued. Događaji toga dana pokazali su da će vojska, jača od uređenja, ići do kraja, a tri dana poslije, 26. ožujka, narod je pokušao pomoći još uvijek opkoljenom Bebel Uedu. Iza tog kaosa ostalo je 70 mrtvih i više od dvjesto ranjenih. Bio je to kraj za jedne, ali početak za druge. Milijun francuskih kolonista, takozvanih crnih nogu, koji su bili oslonac najreakcionarnijim francuskim snagama na tlu Sjeverne Afrike, pobegli su zajedno s francuskom kolonijalnom armijom. Trećeg srpnja 1962. u grad Alžir ušle su postrojbe Fronte nacionalnog oslobođenja pa je Alžir nakon 132 godine francuske kolonijalne vladavine napokon i faktično postao neovisan.

19. ožujka 1818. - rođen hrvatski pjesnik Petar Preradović
20. ožujka 1602. - utemeljena Nizozemska istočnoindijska kompanija
20. ožujka 1945. - ofenziva za oslobođenje Istre i Trsta
23. ožujka 1912. - rođen njemački raketni konstruktor Werner von Braun
24. ožujka 1944. - veliki bijeg britanskih zrakoplovaca iz logora Stalag Luft III

Leon RIZMAUL

Kaciga M1

Kaciga M1 u uporabi je u oružanim snagama SAD od 1940. Tijekom II. svjetskog rata proizvedeno je 22 milijuna komada ovog tipa kacige, a do danas ukupno 55 milijuna. S vremenom su za izradu bazičnog tipa kacige odabirani kvalitetniji materijali.

Kaciga se sastoji od dvije kalote: vanjske, izrađene od čeličnog lima, preko koje je običajeno navučena maskirna platnena navlaka, i unutarnje kalote, koja je od plastične mase. Težina je 1600 g (1150g + 450g).

Kaciga M1 korištena je u postrojbama HV-a tijekom Domovinskog rata, kao i u oružanim snagama mnogih drugih zemalja. Ubraja se među najčešće korištene kacige u ratnim sukobima posljednjih šezdesetak godina.

Nakladnik: MINISTARSTVO OBRANE RH
SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I INFORMIRANJE
Odjel hrvatskih vojnih glasila

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@moph.hr)
Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić (vpintar@moph.hr)

Zamjenik glavnog urednika za internet: Toma Vlašić (toma.vasic@moph.hr)
Urednici i novinari: Marija Alvir (marija.alvir@moph.hr), Leida Parlov (leida.parlov@moph.hr),
Domagoj Vlahović (domagoj_vlahovic@yahoo.com)

Lektorice: Gordana Jelavić, Boženka Bagarić, Milenka Pervan Stipić
Urednik fotografije: Tomislav Brandt
Fotograf: Davor Kirin

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik), (zvonomir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković,
Damir Bebek, Predrag Belušić

Webmaster: Drago Kelemen (dragok@moph.hr)
Prijevod: Jasmina Pešek

Tajnica redakcije: Mila Badrić-Gelo, tel: 3784-937

Marketing i financije: Igor Vitanović, tel: 3786-348; fax: 3784-322
Tisak: Vjesnik d.d., Slavonska avenija 4, Zagreb

Naslov uredništva: MORH, Služba za odnose s javnošću i informiranje,
p.p. 252, 10002 Zagreb, Republika Hrvatska
<http://www.hrvatski-vojnik.hr>, e-mail: hrvojnik@moph.hr
Naklada: 5400 primjeraka

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA)
Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2010.
Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

www.mschoa.eu

web info

Predstavljamo vam stranicu **Centra za pomorsku sigurnost - Rog Afrike (MSC HOA)**, čiji su pokretač Evropske pomorske snage, koje djeluju u sklopu operacije ATALANTA. Svrha je stranice pružiti informacije trgovackim brodovima o sigurnim rutama za plovidbu na području kojim ordiniraju najpoznatiji pirati XXI. stoljeća. Imate uvid baš u sve: poželjne rute, vrijeme, sigurnosne procedure, savjete, upozorenja... Vjerujemo da su stranice zanimljive i onima koji se ne spremaju na put u opasno područje, jer ima i zanimljivih vijesti, te podataka i linkova za pomorske entuzijaste. Za pristup svim sadržajima treba se registrirati, ali i bez toga stranicu www.mschoa.eu vrijedi posjetiti...

D. VLADOVIĆ

100% HRVATSKI INOVACIJSKI PROIZVOD - ODORA HRVATSKOG VOJNIKA

OSRH

KAPA

Dodatačna prozračnost s mikroregulacijom veličine i vezenom oznakom.
Razvoj i proizvodnja
MORH i Šešir d.o.o. Zagreb.

OSRH

KOŠULJA

Modularni ovratnik s mogućnošću regulacije otvora.

OSRH

DIGITALNA PRIKVIVNA ŠARA

Digitalna šara sastavljena iz četverobojnih komponenti ima prepoznatljiv uzorak zemljopisnog optika Hrvatske i voden žig s oznakom OSRH.
Boje su postojane i nakon velikog broja pranja sa svojstvom umanjene prepoznatljivosti pod IC noćnim uređajima.
Odora ne reflektira svjetlo, a uzorak šare osigurava dobru prikrivnost u svim uvjetima.

Prednja strana košulje: Priprema za postavljanje oznaka čina i prezimena.

OSRH

TKANINA

Odora je izrađena od specijalne tkanine sastava intimna mješavina poliamidno vlakno/pamuk dajući tako visoka tehnička svojstva i dobenu udobnost prilikom nošenja.
Poliamidno vlakno zaštićenog naziva CORDURA® najbolja je preporuka za dokazanu visoku čvrstoću vlakana.
Tkanina je izrađena u specifičnom top-rips vezu, a tiskana je visoko kvalitetnim bojilima. Proizvođač Čateks d.d.

KOŠULJA

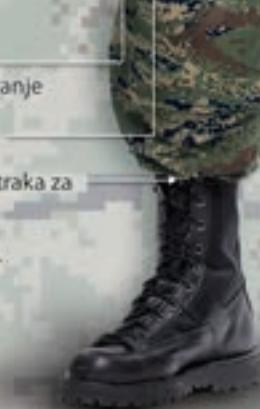
Kopčanje košulje patent zatvaračem posebnog vojnog standarda. Zatvarač je izvana prekriven trakom koja je osigurana čičkom.

Donji dio košulje je bez džepova kao prilagodba za nošenje opasača s opremom.

HLAČE

Kroj srednje dubine sjedišta, ugodan i elegantan, s ojačanim porubima i prošivima.
Posebno razvijeni i prilagođen kroj za žene.
S prednje strane dva duboka gornja džepa.
Straga ojačanje materijala na sjedištu i u području između nogu.
Na obje nogavice veliki bočni džepovi s mogućnošću povećanja volumena, zatvaranje patent zatvaračem i poklopcom na čičak.
Na području koljena nalaze se džepovi za umetanje štitnika za koljena.
Na donjem kraju nogavica postavljena je traka za zatezanje oko gležnja.
Razvoj i proizvodnja
MORH i Kroko International d.o.o., Zagreb.

OSRH

Rukavi: Priprema za postavljanje oznaka zastave, pripadnosti postrojbi ili misije.

OSRH

Cetvrtasti džepovi na oba rukava, zatvaranje patent zatvaračem i prostor za olovku.

Pripadnost oružanim snagama

U podpazušnom dijelu, odzračnici.

Ukošeni džepovi na području prsa. Zatvaranje čičkom.

Džepovi za umetanje štitnika za laktove i podlakticu.

Regulacija otvora čičkom na zavrsecima rukava.

Konstrukcija košulje: Lagano strukturirana prati linije tijela što je značajno kod jednoobrazne slike prilikom postrojavanja. Izrazito dobra pokretljivost tijela, prozračna i ugodna za nošenje.

Kroj je u skladu s ostalim dijelovima odore i opreme.

Košulja je u potpunosti bez gumba koji se pri prenešenoj traumi sa zaštitnog prsluka ponašaju kao projektili.

Razvoj i proizvodnja
MORH i Kroko International d.o.o., Zagreb

Leđnica košulje: s izdašnim porubom za povećanu komociju i nesmetanu pokretljivost u svakom položaju tijela.

RAZVIJAMO I PROIZVODIMO ZA BUDUĆNOST

KROKO INTERNATIONAL d.o.o.